

[Erling Christensen]

Så er det altså meget, meget interessant, at Venstres ordfører på dette lovforslag siger: Hvis det er den enkelte minister, der skal bestemme, bliver det meget dårligt. Jeg kan ikke lade være med at more mig lidt, for det er jo en diskussion, som vi har haft ved hvert eneste frikommunelovforslag her, og hvor jeg som Socialdemokratiets ordfører har spurgt: Hvorfor er denne forsøgsansøgning ikke med i dette lovforslag? Hvor ligger denne ansøgning? Ja, så kunne vi få at vide, at den lå hos den enkelte minister, som havde stoppet det, en af den borgerlige regerings ministre.

Nu står Venstres ordfører så her og giver mig ret i de synspunkter, som jeg fremførte, da man havde en borgerlig regering. Det synes jeg er interessant. Men i den socialdemokratisk ledede regering er der da ingen tvivl om, at vi med meget større åbenhed vil se på de muligheder, som de enkelte ministre får for at give tilladelse til forsøg. Det er jeg helt sikker på.

Torben Rechendorff (KF):

Nu kender jeg ikke noget nærmere til, hvor tærsklen for, hvad hr. Erling Christensen synes er interessant og ikke interessant, ligger, men jeg har lyst til at understrege, at jeg synes, det er vigtigt, at vi nu til foråret ser ministerens evalueringsrapport. Så tager vi stilling til, hvordan vi så kommer videre, og jeg fornemmer efter debatten i dag, at der er et stort flertal i Folketinget, der ønsker, at der skal være vide rammer og mange muligheder for forsøgsvirksomhed både i primærkommuner og i amtskommuner, og det synes jeg er det vigtige.

Om det skal være sådan, som ministeren synes at hælde til, at der i al slags lovgivning, som vedrører kommunerne, er forsøgsbestemmelser, eller der skal være en generel bemyndigelse, kan jeg ikke overskue på nuværende tidspunkt.

Jeg vil dog godt spørge ministeren: Hvad er grunden til, at ministeren så siger: Nu skal det jo ikke være sådan, at der kan laves forsøgsvirksomhed inden for en hvilken som helst lov, vel at mærke: som administreres af kommunerne. Hvorfor ikke det?

Indenrigsministeren (Birte Weiss):

Hr. Torben Rechendorff overfortolker, hvad jeg sagde.

Det, der var min pointe, var, at en forsøgsvirksomhed vel ikke bør fortsætte i det uendelige. Og min pointe – som i øvrigt svarer ganske godt til den socialdemokratiske ordførers – går ud på, at hvis man i et meget langt forløb bliver ved med at kunne afvige fra alle regler i alle love, er der et problem med hensyn til retssikkerheden. Derfor vil den balancerende, der bliver nødvendig, ligge mellem hensynet til retssikkerheden og den lyst, som jeg i denne forsamling kan mærke at vi er fælles om i forhold til gerne at ville kunne fortsætte med forskellige typer forsøg.

Den balance vil jeg godt give tilsagn om at vi skal finde sammen. Jeg tror, det er meget vigtigt på dette område, at der er meget brede politiske flertal bag. Derfor har jeg også med glæde noteret mig de mange positive ting, der er sagt under debatten her.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 1:

Forslag til folketingsbeslutning om etablering af en dansk international brigade.

Af forsvarsministeren (Hans Hækkerup).
(Fremsat 6/10 93).

Sammen med denne sag foretoges de under 7 og 8 på dagsordenen opførte sager, nemlig

7) Første behandling af lovforslag nr. L 5:

Forslag til lov om forsvarets formål, opgaver og organisation m.v.

Af forsvarsministeren (Hans Hækkerup).
(Fremsat 6/10 93).

8) Første behandling af lovforslag nr. L 6:

Forslag til lov om ændring af lov om forsvarets personel, lov om hjemmevernet, lov om statens uddannelsessøtte og lov om værnepligtsorlov m.v. (Udsendelse af personel til FN-tjeneste m.v., herunder orlov for lønmodtagere og uddannelsessøgende m.v.).

Af forsvarsministeren (Hans Hækkerup).
(Fremsat 6/10 93).

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Efter ønske skal jeg fastsætte en taletid på 15 minutter for ordførerne i første omgang.

Forslagene sattes til forhandling.

*Forhandling***Ingrid Rasmussen (S):**

I aftalen af 13. november 1992 om forsvarets ordning i 1993 og 1994 tilkendegav vi, at der skulle arbejdes frem mod opstilling af en dansk international brigade. Udviklingen i det internationale samfund viser desværre, at konkrete og potentielle konflikter i disse år gør dette beslutningsforslag endnu mere aktuelt end først antaget. Hvor der tidligere var tilsyneladende ro og stabilitet, har sammenbruddet i Øst- og Centraleuropa givet dønninger, som giver ustabilitet og uro. Etniske, nationale eller religiøse modsætningsforhold og mistillid i Europa og nærområderne har ændret sikkerhedsbegreberne.

Dette forhold har også ændret vores opfattelse af, hvorfor vi skal gøre en indsats, hvordan indsatsen kan og skal være, og hvor indsatsen nærmere bestemt skal sættes i værk. Med den danske internationale brigade målretter Danmark et af instrumenterne, som vi stiller til rådighed for FN eller CSCE. Brigaden skal kunne deltage i konfliktforebyggende, fredsbevarende, fredsskabende og humanitære opgaver uden for Danmarks grænser på mandat fra FN eller CSCE.

FN's generalsekretær har i »An Agenda for Peace« fra juni 1992 udtrykt ønske om at styrke FN's muligheder for at foretage fredsunderstøttende operationer. Han peger bl.a. på muligheden for at bremse en krise i opløbet. Dette kunne lade sig gøre med den præventive indsats, som første gang blev praktiseret i Makedonien under dansk ledelse.

FN forsøger ligeledes at etablere såkaldte »stand by forces« for netop at kunne reagere hurtigt i krisesituationer. I øjeblikket går der ofte adskillige måneder, efter at en beslutning i Sikkerhedsrådet er taget, før FN er klar til at iværksætte en fredsunderstøttende operation.

Hvis – eller rettere: når – »stand by«-styrkerne bliver en realitet, kan dele af den internationale brigade tilmeldes denne. Dette anser Socialdemokratiet for en konstruktiv nytænkning i den internationale forsvars- og sikkerhedspolitik.

Opgaverne vil tage udgangspunkt i et mandat fra Sikkerhedsrådet og omfatte fredsbevarende aktioner, hvor netop det danske stabskompagni for den internationale brigade vil være en værdifuld byggeklods som led i løsningen af opgaver i FN-regi.

Med den danske internationale brigades oprettelse vil man med en hurtig og kvalificeret indsats være et værdifuldt led i en opgave i et veldefineret område, beskrevet og vedtaget af FN eller CSCE.

En naturlig del af det danske forsvar er vor tilknytning til NATO. Derfor er det rigtigt, at den internationale brigade tilmeldes NATO's hurtige reaktionsstyrke, hvor den vil kunne indsættes inden for NATO's område ligesom det øvrige danske forsvar.

For at ingen skal være i tvivl, er det præciseret i bemærkningerne til beslutningsforslaget, at såfremt der kan blive tale om afgivelse af den internationale brigade til operationer, hvor spørgsmålet om magtanvendelse ud over egentligt selvforsvar kan komme på tale, vil Folketingets samtykke skulle indhentes, jf. grundlovens § 19, stk. 2. Der er altså ingen ændring her i forhold til de seneste kendte procedurer, sidste gang i august i år.

Styrkens størrelse er på baggrund af aftalen af november 1992 sat til ca. 4.500 mand, når den er fuldt udbygget. Heraf vil ca. 80 pct. være personel på rådighedskontrakter. De 20 pct. vil være fast mandskab, som skriftligt har tilkendegivet sin deltagelse i operationer i brigaden.

Kvinder har mulighed for at indgå i brigaden. Kvinderne vil modtage en militær uddannelse svarende til værnepligtsuddannelsen for mænd. Man kan sige, at der er tale om en slags værneret for kvinder. Principielt kan kvinder allerede nu blive uddannet på lige fod med

[Ingrid Rasmussen]

mænd – ikke som værnepligtige, men som konstabler. Gennem de senere år er der ikke indgået særlig mange kontrakter, og derfor ses kun meget få kvinder i det danske forsvar. Værneretten for kvinder kan være det nye skridt i retning af, at flere kvinder melder sig. Jeg har mine tvivl. Kvinder i den internationale brigade vil til stadighed se ud som et supplement, også fordi der mangler politisk vilje til at ændre på dette. Man kunne næsten sige, at her i 1993 skal vi have ligestillingsvinklen med. Derfor den kvindelige værneret.

Jeg har den opfattelse, at netop med oprettelsen af den internationale brigade har vi en mulighed for at gå lidt dybere ned i spørgsmålet om kvinders lige muligheder, uddannelser, rettigheder og pligter i det danske forsvar. Jeg vil gerne pointere, at jeg ikke taler om kvindelig værnepligt som alternativ til værneretten. Men jeg vil anbefale, at der nedsættes et udvalg, der analyserer og begrundet, hvad der skal til for at få en ligebehandling af kvinders og mænds tilgang til det danske forsvar. Allerede nu vil der kunne indhentes erfaringer fra andre lande, f.eks. Norge. Man vil således med afsæt i den eller de rapporter, som udvalget fremlægger, have forbedrede redskaber til den politiske vurdering af de ordninger i forsvaret, hvortil kvinder generelt kan uddannes og ansættes.

Jeg vil på Socialdemokratiets vegne i forlængelse af udvalgsbehandlingen af dette beslutningsforslag opfordre til, at vi nedsætter et sådant udvalg til at belyse problemstillingerne. Sammensætningen af udvalget kan ske i samarbejde med Ligestillingsrådet og de involverede personelorganisationer. Udvalgets første delrapport kan så medinddrages, når vi skal forhandle det næste forsvarsforlig.

Til slut vil jeg på Socialdemokratiets vegne se frem til vedtagelsen af beslutningsforslaget om den internationale brigade, så det snarest muligt kan træde i kraft.

Ove Fich (S):

Forslaget til lov om forsvarets formål, opgaver og organisation er en logisk følge af det beslutningsforslag, som er fremsat om oprettelse af en dansk international brigade. Det fremgår nemlig af forslaget til denne lov, at forsvarsministeren hermed får beføjelse til at indrette forsvaret på en sådan måde, at løsnin-

gen af de internationale opgaver bliver mulig-gjort.

Det vigtigste i lovforslaget er imidlertid, at man her får præciseret, hvad forsvarets formål er. I den gamle lov er det således, at forsvarets formål i realiteten kun står i betænkningen, men ved denne lejlighed får vi det nu skrevet ind i selve loven. Det finder vi i Socialdemokratiet er vældig godt. Vi kan helt tilslutte os forslaget.

Det spiller på to strenge: Den ene er naturligvis at sikre Danmarks suverænitet, eksistens og integritet, og det andet – og man kan vel sige det nye – er at fremme den fredelige udvikling i verden. Det er klart, at det sidste er det, der i dag påkalder sig den største interesse. Men jeg vil gerne benytte lejligheden til at understrege, at sikringen af Danmarks suverænitet og eksistens naturligvis fortsat er hovedopgaven.

Endelig fastlægges det med dette forslag til lov helt klart, at forsvarschefen på bemyndigelse af forsvarsministeren kan overdrage kommandoen over de militære styrker til ledelsen af internationale styrker i relation til FN eller CSCE eller i NATO-regi. Det er en forlængelse af den eksisterende praksis, men jeg synes, det er godt, at det kommer med i loven.

Jeg vil gerne tilsige lovforslaget vor fulde støtte.

Qvist Jørgensen (S):

Jeg vil starte med at give forsvarsministeren ros for, at vi nu sammen med brigadeforslaget får samlet, udvidet, præciseret og revideret alle de forskelle i bestemmelserne om forsvarets personel, som hidtil har været at finde i en lang række forskellige love, bekendtgørelser og tekstanmærkninger m.v., i ét lovkompleks, der så kan lægges ved siden af loven om forsvarets formål, opgaver og organisation, som vi behandler sammen med dette forslag.

Såfremt der skulle være spørgsmål om, hvorfor lovforslag nr. L 6 ikke er indarbejdet i formålsloven, er svaret, at forslagsstilleren og de partier, der står bag dette arbejde, tillægger det stor værdi, også af psykologiske årsager, at have en »målsætningslov« – jeg kunne fristes til at kalde det en »grundlov« for dette område – der så ledsages af de mere praktisk orienterede lovparagraffer, således som vi især finder dem i lovforslag nr. L 6, altså en personalelov eller personellov.

[Qvist Jørgensen]

Jeg vil ikke komme ind på de enkelte paragraffer i lovforslag nr. L 6, men opdele mit indlæg i to hovedafsnit, hvoraf det første helt naturligt er en understregning af, at vi nu med vedtagelsen af lovforslag nr. L 6 kan standse en diskussion, der er blevet ført i de senere år ikke blot blandt politikere, men også ude i samfundet, og som har været et irritationsmoment blandt forsvarrets medarbejdere og deres faglige organisationer. Jeg tænker naturligvis på spørgsmålet om og forståelsen af begrebet frivillighed.

Personalet og organisationerne har aldrig været i tvivl. Frivilligheden i en eventuel udsendelse er og bør være et ikkeeksisterende spørgsmål for en person, der har valgt at lægge sin arbejdskraft og sit engagement i forsvaret. Nu bliver det – man kan sige for fuldstændighedens skyld – præciseret. Jeg citerer fra den foreslåede § 11 og understreger her, at der er tale om det udvidede begreb:

»Personellet har efter forsvarsministerens nærmere bestemmelse pligt til at forrette tjeneste uden for landets grænser, herunder tjeneste i forbindelse med opgaver, der udføres efter anmodning fra internationale organisationer m.v.«

Når hertil lægges – og jeg citerer igen, denne gang fra bemærkningerne til nr. 4 – at »... allerede ansat fast militært personel . . . vil få mulighed for at tilkendegive en gang for alle, hvis de ikke ønsker at forrette tjeneste uden for landets grænser i fredsskabende operationer . . .«, skulle den debat være bragt til ende.

Herefter nogle bemærkninger om de mere praktiske forhold i relation til den udsendte og dennes forhold.

I lovforslaget er indeholdt en lang række bestemmelser vedrørende de arbejdsmarkeds-mæssige, de uddannelsesmæssige, de forsikringsmæssige forhold osv. Det vil for det første sige uddannelsessøgende og de dermed tilknyttede uddannelsesstøtteforhold. Det vil for det andet sige udsendtes orlovsmulighed m.v. i forhold til arbejdsgivere og studier. For det tredje udsendtes forhold i relation til ferielovgivningen, og for det fjerde udsendtes forhold i relation til forsikrings spørgsmål m.v.

I alt må jeg konstatere, at det er lykkedes at gøre forholdene for engagerede i Den Danske Internationale Brigade eller andre udsendte gode og attraktive, hvad enten de pågældende

er studerende – uanset hvilken form for studium – er aktive på arbejdsmarkedet eller er tilknyttet dagpengesystemet eller bistandslovsområdet, typisk kontanthjælp.

Det er derfor tilfredsstillende for os, at alt tyder på, at vi kan påregne opbakning og tilslutning til brigadestyrken, og at der er gode muligheder for at opnå den grad af samarbejde, rutine og tryghed med hinanden, der er nødvendig i styrken. Det er også min opfattelse, at de eventuelle skønhedsfejl, som især personelorganisationerne har peget på fortsat eksisterer, kan fjernes i forbindelse med det forventeligt korte udvalgsarbejde.

I Socialdemokratiet har vi den opfattelse, at vi med vedtagelsen af beslutningsforslaget og de to lovforslag, dvs. formålsloven og personelloven, kommer et stort skridt videre i Danmarks forpligtelser i forhold til internationale intentioner i den nye verdensorden. Ligeledes kommer vi pænt foran i forhold til de ønsker og den rådgivning, som fremkom i forbindelse med det NATO-parlamentariskermøde, som netop har fundet sted i København i afvigte weekend.

Helge Adam Møller (KF):

Jeg vil gerne gøre nogle generelle bemærkninger, inden jeg vender mig direkte til de tre forslag.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi holder os for øje, at dansk forsvar jo ikke er et forsvar imod nogen eller imod noget, men tværtimod er et forsvar for noget. Det er et forsvar for demokrati, for ytringsfrihed, for menneskerettigheder og for det samfund og den kultur, som vi har bygget op gennem mange hundrede år. Og det er et forsvar for det samfund, som vi danskere altså holder af.

Men samtidig er det også et forsvar, som i langt større omfang end hidtil skal være med til at sikre, at andre lande, andre befolkninger, som måske ikke har de rettigheder og goder, som vi danskere har, kan opnå dem eller bevare dem.

Man kan vel sige, at Danmark i disse år og i de kommende år bevæger sig fra at have været en nation, der først og fremmest modtog sikkerhed fra andre lande, til nu at være en nation, som også leverer sikkerhed. Det er bl.a. det, vi skal gøre med de nye enheder, vi bygger op.

[Helge Adam Møller]

Jeg tror ikke, det er uden betydning, at Danmark, som er et forholdsvis lille land, og som derfor ikke har fjender, som er respekteret og anerkendt ude i verden, sætter et eksempel, som sammen med andre lande kan være med til at virkeliggøre den drøm, som de fleste af os vel her i Folketinget, alle partierne, har haft vedrørende, hvad FN skulle udvikle sig til i fremtiden.

Også jeg var her i weekenden til det møde med NATO-parlamentarikere fra mange lande, som Socialdemokratiets ordfører, hr. Qvist Jørgensen, nævnte. Der var nogle af amerikanerne, der spurgte mig: Hvad gør I nu i Danmark, når I vil have denne internationale brigade? Hvordan fortæller I vælgerne og overbeviser den danske befolkning om det rigtige i denne nye forsvarspolitik: at sende danske styrker til udlandet, også til steder, hvor der er krigshandlinger i gang?

Det prøvede jeg så at forklare. Det var noget med, at Danmark jo ikke i fremtiden kan »hygge sig i smug«, som vi måske kunne tidligere. Det, der sker ude i verden, har også stor indflydelse på og betydning for det, der sker i Danmark. Krigen i Jugoslavien har jo medført 3 millioner flygtninge; et ganske stort antal af dem er kommet til Danmark, som de er kommet til andre lande. Tænk, hvad der ville ske, hvis vi fik den tilsvarende situation i Rusland! Så ville det jo ikke være 3 millioner, men 30 eller 40 millioner mennesker, der var på flugt.

Jo, situationen i verden har også betydning for os, og derfor må det være rigtigt, at Danmark også søger at yde en indsats for at forhindre, at den slags situationer opstår.

Det kan heller ikke være rigtigt, at Danmark kører på frihjul i FN forstået på den måde, at hvis vi har nogle holdninger og nogle idealer, hvis vi stemmer for resolutioner om, at der skal ydes en indsats rundt omkring i verden, så må vi selvfølgelig også – i forhold til den størrelse, vi nu har – være villige til at påtage os vores del af byrderne.

Lad mig slutte dette afsnit med at sige, at jeg synes, det er vigtigt at få trukket disse synspunkter frem. Hvis ikke vi får baggrunden og ideen og tanken med at oprette denne internationale enhed udbredt til befolkningen, alle i befolkningen – også at det kan være farligere, end det har været hidtil, for det kan det, og det skal vi ikke skjule – og hvis ikke vi har en for-

ståelse i befolkningen for, hvorfor det er nødvendigt, så tror jeg, vi vil kunne risikere at komme i utrolig store vanskeligheder den dag, nogle af disse enheder kommer i kamphandlinger, og hvor vi får dræbte eller sårede.

Vi skal altså vide meget nøje, hvad vi gør. Jeg synes, det er rigtigt, hvad vi foretager os, men vi skal også være klar over, hvad konsekvenserne kan blive.

Og så lidt om de tre forslag.

Det første forslag, B 1, om etablering af en dansk international brigade, kan vi tilslutte os. Der er jo sket utrolig meget i den sikkerhedspolitiske situation; det har en af de tre socialdemokratiske ordførere også været inde på, så det skal jeg springe over. Men prøv at tænke 3 år tilbage: Hvem drømte da om, at der i disse timer skulle rulle danske kampvogne ind nede i Bosnien, som skal være med til at forsvare et sikkert område i Tuzla og forhindre, at der dør mennesker dér? Jo, det er en ny situation.

Jeg er selvfølgelig helt enig i, at det skal være på mandat fra FN eller CSCE, hvis vi sender brigaden eller dele af den ud.

Vi er meget tilfredse med, at brigaden skal kunne løse tre opgaver: deltage i det nationale forsvar, deltage i NATO's reaktionsstyrker og også kunne deltage i opgaver for FN eller CSCE.

Med hensyn til at etablere en ordning, så også kvinder kan gøre tjeneste i den ny brigade, er vi helt enige, og vi vil gerne spørge, om forsvarsministeren kan røbe nogle af de tanker og ideer, han har om, hvordan man vil bygge dette system op. Men grundtanken er vi ganske enige i; det må vi skabe en mulighed for.

Med hensyn til finansieringen er det klart, at etablering og drift i 1993 og 1994 skal holdes inden for forsvarsbudgettets rammer, medmindre alle seks partier er enige om noget andet. Det vil vi dog gerne være med til at drøfte, hvis der er stemning for at øge rammerne i de to år. Men vi skal også være klar over, at før brigaden er klar til indsættelse i sine planlagte opgaver og kan løse disse på en effektiv og for personellet så sikker måde som muligt, kræver det, at der bliver tilført ganske betragtelige økonomiske midler i årene efter udløbet af det nuværende forsvarsforlig. Det drejer sig vel om et beløb på op imod 2 mia. kr.

Det Konservative Folkeparti har den holdning, at disse midler skal stilles til rådighed i

[Helge Adam Møller]

forbindelse med det næste forlig, og at midlerne skal frigives i forligsperiodens første del, således at brigaden bliver operativ så snart som muligt. Og dette skal selvfølgelig ske på en sådan måde, at forsvarets øvrige enheder fortsat kan udrustes og uddannes, så de kan løse deres opgaver.

Så til forslag nr. 2, lovforslag nr. L 5 om forsvarets formål og opgaver. Vi kan igen tilslutte os. Det er efter vores mening et godt forslag. Det er hensigtsmæssigt, og vi finder det også rigtigt, at forsvarets formål og opgaver nu direkte fremgår af loven. Jeg vil gerne nævne et par nøgleafsnit i lovforslagets bemærkninger, som jo bærer langt ud i fremtiden.

Der står, at regeringen finder, at der under de nuværende omstændigheder ikke er nogen direkte trussel mod Danmark. Jeg er enig.

Der står også, at under de nuværende omstændigheder bør forsvarets aktive deltagelse i FN og tilsvarende opgaver tillægges høj prioritet. Jeg er igen enig.

Jeg er altså helt enig i udtrykket »under de nuværende omstændigheder«. Men samtidig med at jeg siger det, skal vi huske at lægge os på sinde, at situationen kan være en ganske anden om 3 år, om 5 år eller om 15 år. Det forsvar, vi uddanner og udruster og opstiller i disse år, er jo grundstammen i dansk forsvar langt ind i næste årtusind. Det skal vi holde os for øje, hver gang vi overvejer større ændringer. Sagt lidt populært, men vel rigtigt, kan man sige, at forsvaret kan vi nedlægge på få måneder, hvis der er politisk ønske om det, men skal det bygges op igen, tager det 10, 15 eller måske snarere 20 år.

Vi er også meget tilfredse med den sætning, hvor der står, at forsvaret af Danmark altid vil være hovedopgaven. Også det er en nøglesætning. Det er rigtigt, at vi påtager os de øvrige opgaver, men vi skal aldrig glemme, at dansk forsvars hovedopgave, dets opgave nr. 1, er og bliver forsvaret af Danmark. Så skal vi selvfølgelig i det omfang, vi har mulighed for det, også udføre de opgaver, som jeg beskrev i min indledning.

Vi synes også, det er rigtigt, at der nu står, at dansk forsvar vil deltage med enheder af alle tre værn i NATO's reaktionsstyrker. Det er godt, fordi det demonstrerer, at vi er helhjertede medlemmer af NATO, det er godt, fordi det er med til at give indflydelse i NATO, og det er

godt, fordi det fastholder og øger forsvarets professionalismisme, at enheder, stampersonel og officerer får et tæt samarbejde med enheder og kolleger fra andre NATO-lande. Ingen vil jo i et sådant samarbejde stå tilbage for hinanden, og det vil sige, at alle landes enheder og personel øger deres effektivitet.

Vi er endvidere meget tilfredse med det, der står om mobiliseringsstyrker, altså at værnepligtige fortsat vil have en meget vigtig rolle i dansk forsvar; det er Det Konservative Folkeparti en varm tilhænger af. Det er og bliver de værnepligtige, der bedst sikrer forsvarets faste folkelige forankring. Dansk forsvar skal efter vores mening så langt, som det overhovedet er muligt, afspejle det samfund, som skal forsvares, og det gør man altså bedst ved, at en stor del af landets ungdom i et antal måneder eller år øver en tjeneste i forsvaret. Og dér må man sige, at de værnepligtige sammen med de frivillige i hjemmeværnet og reserveofficererne skaber en langt bredere forbindelse mellem forsvaret og befolkningen end nogen anden forsvarsopbygning, man kan forestille sig.

Min konklusion er altså, at værnepligtige fortsat skal udgøre en vigtig del af dansk forsvar side om side med det faste personel. Ingen af de to parter kan undværes.

Og så til en meget vigtig del af lovteksten, nemlig stk. 5 i § 1. Der står, at forsvaret skal råde over styrker af alle tre værn, hvis størrelse, kampkraft, udholdenhed, mobilitet og fleksibilitet gør det muligt at løse såvel de nationale som de internationale opgaver. Det er jo stærke ord, men de er rigtige. Der står altså nu direkte i den lovtekst, som mindst seks partier vil stemme for om nogle uger eller måneder, at vi fortsat skal have det tilstrækkelige antal enheder, dvs. eskadriller, orlogsfartøjer, kompagnier, bataljoner, brigader osv., som er påkrævet til at løse opgaverne. Der står, at enhedernes uddannelse skal være hård, effektiv og realistisk. Det er jo kampkraften, som var nævnt. Der står, at antallet af officerer og befalingsmænd skal være tilstrækkeligt til at gennemføre den træning, der er nødvendig. Det var kampkraften og fleksibiliteten fra lovteksten. Og der står, at enhederne skal have moderne våben og materiel. Det var igen ordene kampkraft og mobilitet. Det er gode og rigtige ord, og det glæder mig, at der er så mange partier, der står bag det.

[Helge Adam Møller]

Vi er enige i hvert ord, og vi vil selvfølgelig fastholde de partier, der stemmer for loven, på, at vi også skal leve op til lovens bogstav, således at fremtidens forsvar vil være velforberedt, veltrænet og veludrustet.

Og så til det tredje forslag, lovforslag nr. L 6. Det kan vi tilslutte os; det er jo en forudsætning for, at vi overhovedet kan få opstillet den internationale brigade. Vi føler også, at de tanker, der er om at frigøre personellet fra uddannelse og arbejde, er rigtige og rimelige, og vi er selvfølgelig rede til under udvalgsbehandlingen at se på det, hvis der måtte være forskellige tekniske problemer i lovforslagets udformning.

Og så til sidst nogle principielle, men meget vigtige bemærkninger. De gælder spørgsmålet om beordring kontra muligheden for, at den enkelte soldat kan melde fra over for visse opgaver. Det Konservative Folkeparti har hele tiden været imod, at professionelle soldater selv skulle kunne afgøre, om de ville løse de opgaver, Folketinget vedtog, eller om de ikke ville. Det var vores holdning i september 1992, det var det i foråret 1993, og det var det for et par måneder siden i august, da vi besluttede at sende en kampvognseskadron til Bosnien.

Vi har været imod fortrinsvis af tre grunde. Vi har været imod, fordi den nugældende lov hele tiden har været klar med hensyn til, at forsvarets personel havde pligt til at gøre tjeneste overalt i verden efter forsvarsministerens nærmere bestemmelse.

Den anden grund var, at beordringsprincippet jo giver maksimal sikkerhed for personellet. Det gør det simpelt hen, fordi de enheder, der har arbejdet sammen i mange måneder eller år, selvfølgelig er bedre og mere effektive end enheder, hvor en stor del af personellet bliver tilført, nogle få uger før enheden skal ud at løse opgaver, som måske kræver kamp.

Den tredje væsentlige grund er, at samtlige personelorganisationer, altså alle de faglige organisationer, som repræsenterer de soldater, der skal ud at løse opgaverne, helt klart og entydigt har meldt, at de ønsker en beordring bl.a. af hensyn til deres egen sikkerhed. Man kan vel konstatere, at der hos personellet ikke har været vaklen i geledderne, som der har været hos De Radikale og hos nogle i Socialdemokratiet.

Den konservative holdning kan faktisk ikke udtrykkes bedre, end forsvarsministeren har

gjort det i Berlingske Tidende den 30. juli 1993. Ministeren skriver: »Det forekommer helt uantageligt, om regering og Folketing skulle gøre sine beslutninger om at imødekomme en henvendelse fra FN om styrkebidrag betinget af tilslutning fra det personel, der er ansat i forsvaret.«

Forsvarsministeren siger altså på almindeligt dansk, at det er helt uantageligt, at personel ansat i forsvaret kan melde fra til FN-opgaver. Hvor er jeg enig.

Men den holdning har ministeren ikke mere, eller rettere sagt, for at være fair, har Det Radikale Venstre tvunget ministeren til at fremlægge en ordning, som ministeren klart gik imod for 2 måneder siden. Jeg ønsker ikke Det Radikale Venstre til lykke med denne sejr. Jeg synes, den er beskæmmende.

Den konservative holdning er klar: Vi ønsker ikke noget brev ud til alle ansatte i forsvaret med spørgsmål, om de vil opfylde deres tjenestepligt. Selvfølgelig er forsvarets personel loyalt over for trufne beslutninger i Folketinget; det har det altid været. Og fordi nogle politikere og partier det sidste års tid har rystet på hånden og truffet forkerte beslutninger, er det urimeligt, at disse politikere ikke bare retter deres fejl snarest. I stedet foretrækker man endnu i mange måneder at træde rundt i fejltager. Det har forsvarets personel ikke forjent.

Det konservative forslag er kort og godt, at man skal glemme alt om at sende breve ud til forsvarets personel og alene henholde sig til den paragraf, der nu er i lovens § 11.

Lad mig slutte med at sige, at med disse principielle bemærkninger kan jeg og den konservative gruppe tilslutte os de tre forslag, og vi ser frem til en hurtig udvalgsbehandling.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Hr. Helge Adam Møller brugte udtrykket vaklen i geledderne og henviste til, at der var vaklen i de radikale geledder. Det opfatter jeg ikke som en nedsættende bemærkning, eftersom jeg ikke mener, at der bør være militær disciplin på den politiske front.

Men jeg synes måske, hr. Helge Adam Møller skulle overveje, om bemærkningen ikke nok så meget rammer Det Konservative Folkeparti. Jeg mindes – og jeg tror også hr. Helge

[Jørgen Estrup]

Adam Møller mindes det, når han tænker sig godt om – at Det Konservative Folkeparti i september 1992 som medlem af den daværende KV-regering stemte for den pågældende ordening vedrørende frivillighed ved udsendelse til Bosnien. Jeg tror også, hr. Helge Adam Møller kan huske, at det var i et forlig med Socialdemokratiet, regeringen besluttede det, og at Det Radikale Venstre stemte imod den pågældende ordening.

Så det dér med vaklen i gelederne synes jeg ærlig talt er hul snak. Jeg synes, hr. Helge Adam Møller skulle overveje, om Det Konservative Folkeparti ikke med den beslutning, som man af gode grunde dengang traf, fordi man naturligvis gerne ville have noget igenem i Folketinget, også påtog sig et ansvar for den kontinuitet, der nødvendigvis bør være i lovgivningen her i landet.

(Kort bemærkning).

Thulesen Dahl (FP):

Jeg hørte hr. Helge Adam Møller i sine indledende bemærkninger sige, at det danske forsvars opgaver for demokrati og kultur ikke alene var koncentreret til Danmark og NATO-området, men også omfatter lande, som ikke har samme værdier som os. Jeg vil gerne spørge hr. Helge Adam Møller, hvor han mener grænsen så går. Er det dér, hvor der er krig i verden? Er det dér, hvor der er diktatur? Er det, når Kina kommer med overgreb på Tibet? Er det Jeltsins midlertidige indførelse af censur?

For mig at se virker det som en meget imperialistisk holdning at indtage, at vi skal ud og fortælle de lande, som ikke har de samme værdier som os p.t., at det må de se at få; ellers har vi en international brigade til formålet, så de kan få det.

Jeg vil gerne spørge hr. Helge Adam Møller: Det sikkerhedspolitiske mål for Det Konservative Folkeparti, er det hele verden?

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Hr. Jørgen Estrup kender jo forhistorien akkurat lige så godt, som jeg kender den. Og det er da rigtigt, at hr. Jørgen Estrup og De Radikale ikke stemte for i sin tid, for de har været imod dette princip hele tiden. Men nu skifter man altså mening.

Vi gav jo i september sidste år og ved alle de senere lejligheder – der har været to, hvor vi har skullet sende styrker ud – klart og tydeligt udtryk for, hvorfor vi mente, det var forkert. Men i september var alternativet jo så skræmmende, hvis vi ikke indgik det forlig – som vi selvfølgelig kun troede var for den ene styrke, der skulle sendes til Kiseljak, hvor vi kunne få løst problemet.

Nu er vi altså kommet et helt år længere frem, og vi kan konstatere, at selv med dette forslag bliver problemet ikke løst. Den unge officer, der lige er udgået fra officersskolen og måske er 24 eller 25 år, kan altså nu sige nej som svar på det brev, han får, og så kan han stadig væk være ansat i forsvaret, indtil han er 60 år, også selv om han ikke vil løse et antal af de opgaver, som forsvaret skal løse. Vi synes, det er urimeligt, og det har vi gjort hele tiden.

Lovteksten her er jo krystalklar. § 11 kan man bare lade stå. Der står, at man skal forrette tjeneste alle steder. Og de, der er uenige i det, kan så forlade forsvaret, eller de kan lade være med at blive soldater; de kan blive herrekviperingshandlere eller andet, hvor der ikke er den samme risiko, som der er i forsvaret.

Og så til hr. Thulesen Dahl. Om vi skal ud og diktere andre lande, hvilke værdier de skal have? Nej. Hvis jeg fik udtrykt det på den måde, så beklager jeg. Det er selvfølgelig FN, der afgør det – eller CSCE. Det vil sige, at det er verdensorganisationen, hvor alle lande er repræsenteret. Hvis der sker overgreb på folkeslag, hvis folk bliver udsat for forfølgelse på grund af deres race, tro eller tilsvarende, mener vi, at det er rigtigt, at Danmark sammen med andre lande efter FN's bestemmelse kan være med til at afhjælpe de forhold.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Det er jo en almindelig erfaring, at der sker noget med hukommelsen, når man går fra at være regeringsparti til at være oppositionsparti, og jeg skal love for, at hr. Helge Adam Møller bekræfter det i dag.

Hr. Helge Adam Møller sagde: Det var jo kun en enkelt gang, vi stemte, for vi troede, osv. Jeg tror, at hr. Helge Adam Møller har glemt, at han har stemt for det endnu en gang, nemlig her i september, da vi besluttede at udsende styrken til Tuzla. Men det er åbenbart ikke vaklen i de konservative geledder.

[Jørgen Estrup]

Jeg synes egentlig, det ville klæde De Konservative og hr. Helge Adam Møller, at han påtog sig det ansvar, som naturligt følger med, når man i en periode tager ansvaret for regeringens førelse; det forpligter. Man er ikke anderledes, fordi man pludselig bliver oppositionsparti. Man har påtaget sig et ansvar, og det må man selvfølgelig leve op til i det følgende.

Og jeg tror, at hr. Helge Adam Møller vil vide, at det, der skete i september for et år siden, var, at et stort flertal besluttede at anvende det såkaldte frivillighedsprincip, og man behøvede ikke De Radikales stemmer. Hvis det havde været én så inderlig meget imod, kunne man jo have fundet en anden løsning med Socialdemokratiet på det tidspunkt.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Hr. Helge Adam Møller ved, at CD er nøjagtig lige så meget imod frivillighedsprincippet som Det Konservative Folkeparti, men for et år siden var der et flertal i denne sal, som ønskede frivillighedsprincippet, og da der ikke har været valg siden, er der stadig væk et flertal i denne sal, som ønsker frivillighedsprincippet. Det er det, der afspejles i lovforslagene. Der er ingen ændret parlamentarisk situation, der har kunnet føre dette med sig.

Men jeg synes, hr. Helge Adam Møller skal glæde sig over én ting, som jeg i al fald glæder mig over, og det er, at det er sidste runde i denne diskussion. Nu får vi sendt det brev ud, og når det er sket, ved alle fremtidige, som melder sig, at de er underlagt muligheden for at blive udstationeret. Så lad os dog i det mindste glæde os over det.

Men vi må erkende, at det, der var situationen for et år siden, altså også er situationen i dag. Forudsætningen for overhovedet at få denne brigade stillet op var naturligvis, ligesom det var dengang, at dette problem blev løst. Så lad os nu ikke gøre det mere firkantet end højst nødvendigt. Vi kan i fællesskab beklage, at det er sådan, men af og til er der jo grund til at beklage, hvordan virkeligheden ser ud.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Hvis det bare var så godt, som hr. Peter Duetoft siger, nemlig at problemet er løst, når brevet er sendt ud og folk har svaret tilbage. Men det er det jo ikke, for det giver faktisk mulighed for, at nogle i forsvaret kan sige nej tak, og de kan så fortsætte i forsvaret i 10, 20, 30 eller op til 40 år, og så vi er langt henne på den anden side af år 2000.

Problemet havde jo været løst, hvis man fjernede de to sider i bemærkningerne og bare holdt sig til selve lovteksten, hvor der klart og tydeligt står, at personellet efter forsvarsministerens nærmere bestemmelse kan sendes uden for landets grænser, herunder også til tjeneste i forbindelse med opgaver, der udføres efter anmodning fra internationale organisationer. Det havde jo været krystalklart. Jeg mener, at loven var klar før, som den altid har været. Det mener forsvarets personelorganisationer jo også fuldstændig enstemmigt. Nu gør man den så endnu mere klar.

Men brevet er og bliver helt overflødigt. Det er ligesom en mistro til forsvarets personel, og jeg synes, det er en helt unødigt mistro, specielt da de jo klart og tydeligt har sagt, hvilken holdning de har, nemlig den samme holdning som jeg har givet udtryk for.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Jeg vil gerne stille et spørgsmål til hr. Helge Adam Møller, der nu gentagne gange fra talerstolen har harceleret over, at folk kan fortsætte deres arbejde i forsvaret, selv om de ikke ønsker at gøre tjeneste i den type operationer, vi taler om her, altså fredsbevarende eller freds-skabende operationer. Er det hr. Helge Adam Møllers og Det Konservative Folkepartis agt, hvis partiet får flertal for sit synspunkt, at ændre denne bestemmelse senere, sådan at folk, der har meddelt, at de ikke ønsker at deltage i internationale operationer, skal forlade forsvaret, eller er det ren og skær tågesnak for at tilfredsstille et eller andet politisk bagland, uden at der ligger noget som helst reelt i de synspunkter, hr. Helge Adam Møller fremfører?

Jeg synes, at det må være af betydning for de ansatte i forsvaret at vide, hvor Det Konservative Folkeparti står i dette spørgsmål, og hvis man anvender taletiden her i Folketinget til at udbrede den opfattelse, at det er urimeligt, at folk kan være i forsvaret, hvis de ikke ønsker at

[Pelle Voigt]

deltage i fredsskabende operationer rundt omkring i verden, så må vi have klar besked. Altså: Er det Det Konservative Folkepartis politik at ændre loven – hvis man får flertal til det – sådan at folk, der har underskrevet en kontrakt, og som har svaret på den måde i overensstemmelse med det, som sandsynligvis vedtages i Folketinget, får en ordre om, at de nu kan pakke deres tøj og gå?

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Hr. Helge Adam Møller mener, at de hidtidige regler giver mulighed for denne udsendelse; det gør personelorganisationerne også, og det gør jeg også. Men der er én ting, hr. Helge Adam Møller overser, nemlig at et flertal i Folketinget mener, at det ikke var sådan, og det er altså ikke helt uvæsentligt – hverken for et år siden eller nu – om man kan få flertal for et lovforslag eller ej. Jeg ville nødigt have, at der kommer et brigadeforslag i dag, som havde et flertal imod sig i Folketinget.

Og så synes jeg faktisk, at man i denne diskussion har sat noget over styr, som er vigtigere for dansk anseelse og for vores internationale stilling overhovedet. Derfor er disse forslag et kompromis, nøjagtig på samme måde som for ét år siden under den gamle regering, og det levede den gamle regering med i et Folketing, der er sammensat nøjagtig som det, vi har i dag. Så man må altså undskylde, den nye regering tillader sig altså også at leve med et sådant kompromis.

Og så kan hr. Helge Adam Møller og jeg og andre gode kræfter rejse land og rige rundt og råbe og skriges om, at vi synes, det er trist, at det er sådan. Men det er sådan, hr. Helge Adam Møller, og derfor er der atter indgået et kompromis i denne sag.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Jeg er da godt klar over, at det er et kompromis, det er vel alle her i folketingssalen. Det var helt bevidst, at jeg heller ikke nævnte hverken Centrum-Demokraterne eller Kristeligt Folkeparti, for jeg kender deres holdning. Det var meget bevidst, at jeg heller ikke nævnte forsvarsministerens holdning, som den er udtrykt i artiklen i Berlingske Tidende, for jeg

mener også at kende forsvarsministerens personlige holdning gennem meget lang tid til dette spørgsmål.

Det, jeg synes er ærgerligt og kedeligt og urimeligt, er, at det gennem det sidste år igen er lykkedes et lille mindretal – for det er i virkeligheden et lille mindretal, og det kan man så tage hatten af for – at det altså igen er lykkedes Det Radikale Venstre at få trumfet noget igennem, som et stort flertal i Folketinget i virkeligheden mente var forkert. Det er jo sagens realitet, og det har været skadeligt for dansk forsvar, og det er jeg ked af; og så kan hr. Jørgen Estrup gå og smile, det har han ret til.

Med hensyn til spørgsmålet fra hr. Pelle Voigt ønsker jeg ikke at gå ind med lovgivning med tilbagevirkende kraft. Jeg har klart og tydeligt sagt, hvad vores holdning er, nemlig at vi mener, at man skal lade være med at sende breve ud; og det har man jo stadig mulighed for i mange måneder, det står ikke i selve loven, kun i bemærkningerne, så her kan man bare skifte mening.

Men hvis man først har sendt breve ud og personellet har taget stilling ifølge lovgrundlaget og det, der er bestemt på det tidspunkt, kan man selvfølgelig ikke komme 2 måneder efter og lave det om. Der må også være en vis rimelighed i personelpolitik, uanset om det er over for civile eller mennesker, som er ansat i forsvaret.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Hr. Jørgen Estrup har ordet for en kort bemærkning, og så nærmer vi os nok afslutningen på denne lille runde.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg beklager, at jeg bliver nødt til at gentage det, jeg sagde til hr. Helge Adam Møller før. De radikale stemmer var ikke nødvendige for det, der blev gennemført i september 1992. Det var rent faktisk her, man skabte en præcedens med hensyn til, om man ville pådutte forsvarrets folk opgaver, som de ikke umiddelbart havde kunnet vente, altså spørgsmålet om tilbagevirkende kraft.

Man kan være uenig i det princip, og hr. Helge Adam Møller har sin fuldstændig klare ret til at være uenig. Men hr. Helge Adam Møller har ikke ret til at påstå heroppefra, at

[Jørgen Estrup]

hans stemme blev afgivet under tvang, og at den daværende regering gik ind i en sådan ordning under tvang fra et lille mindretal i Folketinget. Det er for latterligt, hr. Helge Adam Møller, det er ikke ansvarlig politik, og jeg synes egentlig, at det er for dårligt, hvis man vil være både i regering og i opposition på én gang. Det er der andre der har prøvet, og det kan godt være, at man høster stemmer på det; men man høster ikke anseelse.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Jeg er ikke et sekund i tvivl om, at det, der gennemtvang ændringen i september 1992, selvfølgelig var den radikale holdning, for man fik gennemtvunget en holdningsændring i Socialdemokratiet. Det var jo klart og tydeligt, det fremgik jo af det, den daværende ordfører havde udtalt til både tv og Det Fri Aktuelt nogle få dage før om beordring kontra frivillighed. Men De Radikale havde en anden holdning, som medførte, at Socialdemokratiet skiftede mening, og det medførte så den situation, som hr. Jørgen Estrup klart og tydeligt har beskrevet. Og jeg synes i og for sig, at hr. Jørgen Estrup har ret i, at det er imponerende, at det kunne lykkes for et parti med så få mandater. Det må jeg også erkende, men det bliver det jo ikke bedre af, det er og bliver sørgeligt. Men det var De Radikale, der havde ansvaret, og så kan man med hr. Jørgen Estrups holdning sige: Det var søreme godt, at vi, som er så få, fik gennemtvunget noget, som det store flertal var imod. Men det lykkedes altså.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Det er lige før, jeg vil bede hr. Helge Adam Møller om at skrive Det Radikale Venstres historie, for større ros kan man jo ikke få. Altså, uanset om man stemmer for eller stemmer imod et forslag, er det Det Radikale Venstre, der afgør, hvad der sker her i Folketinget. Det er stærkt, og det takker jeg mange gange for. Men jeg synes måske ikke, at det gør hr. Helge Adam Møller ansvarsfri for, hvordan han afgiver sin stemme.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Så går vi tilbage til talerrækken.

Svend Aage Jensby (V):

Jeg skal først knytte nogle bemærkninger til beslutningsforslag nr. B 1.

I forsvarsaftalen fra november sidste år blev der jo bl.a. under ledelse af den daværende forsvarsminister, hr. Knud Enggaard, indgået et forsvarsforlig mellem 6 partier. I dette forlig kom det bl.a. til udtryk, at dansk område ikke længere stod over for en veldefineret trussel, men at den internationale situation på den anden side indeholdt såvel en række aktuelle konflikter som latent risiko for nye konflikter af bl.a. nationalistisk, religiøs og etnisk karakter; at det internationale samfund i vidt omfang og med fredelige midler bør bidrage til at løse konflikter og hindre nye i at opstå; at Danmark aktivt bør deltage i sådanne bestræbelser, bl.a. gennemført i FN-, CSCE- og NATO-regi; at forsvaret bør tilpasses de særlige krav, som stilles til internationalt samarbejde og operationer i disse organisationers regi, og at Danmark bør deltage i NATO's reaktionsstyrke.

Det var på den baggrund og i erkendelse af disse kendsgerninger, at forligspartierne som bekendt indgik aftale om oprettelse af den internationale enhed, som skulle deltage i fredsbevarende, fredsskabende, humanitære og lignende operationer og opstilles som en brigade til rådighed for NATO, primært for Alliancens Hurtige Reaktionsstyrker. Det er denne aftale, som den nuværende forsvarsminister nu lever op til med det foreliggende beslutningsforslag, som Venstre naturligvis støtter, for de hensyn, som lå bag forsvarsaftalen i november 1992, gælder jo med fuldt ud samme styrke i dag, og de er så udmærket beskrevet i bemærkningerne til beslutningsforslaget. Bortfaldet af Øst-Vest-konflikten har skabt nye politiske realiteter og muligheder i international politik, og demokratiseringsprocessen i Øst- og Centraleuropa samt Sovjetunionens sammenbrud stiller Europa over for en lang række konkrete potentielle konflikter, ofte med baggrund i nationale eller religiøse modsætningsforhold. Dette har medført, som der bl.a. står, at der nu også i det europæiske område er såvel aktuelle som latente behov for fredsbevarende og fredsskabende operationer. Det er jo rigtigt, og derfor støtter vi forslaget fuldt ud.

Vi støtter, at personellet bliver sammensat som beskrevet i bemærkningerne og i øvrigt

[Svend Aage Jensby]

også i styregruppens rapport – altså en brigade på ca. 4.500 mand, hvoraf ca. 80 pct. vil være hjemsendt personel på rådighedskontrakt – at brigaden sammensættes, så ca. 1.500 soldater kan være ude i operationer, at kvinder kan deltage efter fornøden uddannelse – det har været en vigtig ting for Venstre – og at brigaden i øvrigt kan forstærkes med andre dele af vort forsvaret.

Vi støtter også, at brigaden med tiden, når det måtte blive aktuelt, tilknyttes FN's Standby Forces, og at en sådan styrke som den, vi nu opretter, skal være en del af NATO's Hurtige Reaktionsstyrker. Netop det sidste er vigtigt for mig at fremhæve, fordi det fører mig ind på forslaget andet afsnit, hvoraf det jo fremgår, at brigaden skal sammensættes og organiseres efter forsvarsministerens nærmere bestemmelse. Der henvises i bemærkningerne til forsvarsaftalen fra 1992, og her forudsætter jeg, at det er pkt. 22 i aftalen, man tænker på. Her hedder det jo på side 12:

»Den internationale enhed opstilles indledningsvis på basis af linie- og stampersonel og materiel fra hærenheder, der nedlægges i perioden . . .«.

De pågældende enheder nævnes, og derefter står der:

»Enheden opstilles indledningsvis med en stab og et stabskompagni, en panserbataljon, 2-3 bataljoner af infanteritypen, en opklaringseskadron, artilleriafdeling, luftværnsmissilbatteri, ingeniørkompagni og militærpolitii.«

Det er dette, vi går ud fra, fordi det er så vigtigt for Venstre at få fremhævet det ønskelige i, at den enhed, vi nu opretter, også på alle måder har den fornødne kampkraft og kraft til at overleve i kritiske situationer, ikke mindst fordi den skal indgå i NATO's Hurtige Reaktionsstyrker. Og her kan jeg ikke lade være med at citere en artikel fra Weekendavisen den 10.-16. september 1993. Den er gengivet i det udmærkede lille blad, der hedder FOV's Nyhedsbrev, og her hedder det:

»»Hvad skal det nytte?«. Viggo Hørups klassiske spørgsmål til det danske forsvar gentages i dag af hans partifælle, den radikale forsvarsordfører Jørgen Estrup. Regeringen er i interne drøftelser ved at lægge sidste hånd på udspillet om forsvarets nye internationale enhed, og efter forhandling med Venstre og Konservative ventes lovpakken fremlagt i Folketinget i næste måned.«

Og derefter er hr. Jørgen Estrup citeret for at have sagt følgende:

»Den internationale brigade skal opfylde nogle helt præcise mål og funktioner, og dem skal vi politikere afgrænse. Ellers risikerer vi, at forsvarsbudgettet eksploderer . . .«.

Sådan siger altså hr. Jørgen Estrup, der gerne ser en let udrustet og ret billig brigade, og hr. Jørgen Estrup fortsætter:

»Vi har taget udgangspunkt i, at den internationale enhed er en let brigade. Det betyder, at den ikke kan påtage sig angrebsbetonede opgaver – operationen ved Tuzla, hvor den nordiske styrke skal beskytte en sikker FN-zone, er noget af det tungeste, vi fremover kan gå med til. Enheden skal ikke normalt have kampvogne med, og det bør Danmark meddele vore partnere i NATO og EF.«

Jeg tager på det kraftigste afstand fra sådanne synspunkter om den enhed, som vi nu stemmer for at oprette, og jeg nærer en vis fortrøstning ved, at det er den nuværende forsvarsminister, som skal sammensætte denne enhed. Men det skal siges, at det er magtpåliggende for Venstre at tage stærkt afstand fra hr. Jørgen Estrups betragtninger, som de er citeret her.

Dernæst knytter jeg nogle bemærkninger til lovforslag nr. L 5 om forsvarets formål m.v. Jeg har to bemærkninger.

Venstre er enig i, at det er ønskeligt – som også tidligere ordførere har været inde på – at forsvarets formål og opgaver direkte fastsættes ved lov, og vi er også tilhængere af, at denne beskrivelse af forsvarets opgaver tager sit udgangspunkt i det brede sikkerhedsbegreb. Vi er enige i, at dansk forsvares deltagelse i operationer under FN og CSCE – som jo aktuelt er de organisationer, der er relevante med flertallets holdning til f.eks. WEU, det er jo ikke relevant med WEU lige for øjeblikket – er af væsentlig betydning i bestræbelserne for at hindre, at lokale konflikter udvikler og breder sig og kan blive en trussel. Men vi lægger samtidig afgørende vægt på, at det præciseres, at dansk forsvar som en integreret del af NATO skal kunne yde effektiv modstand mod angreb på dansk område, gennemføre et egentligt forsvar af Danmark og af nærområder og i den forbindelse være i stand til at kunne modtage og gennemføre operationer sammen med vore allierede. Det anføres også ganske rigtigt i bemærkningerne:

[Svend Aage Jensby]

»Løsning af krigsopgaver i forbindelse med forsvar af territoriet og nærområdet . . . vil altid være hovedopgaven for dansk forsvar.«

Vi er derfor på denne baggrund enige i formuleringen og opbygningen af § 1, og vi er enige i den delegationskompetence, som forslaget § 5 lægger op til. Det kan vi også støtte, for det er jo i realiteten blot en lovfæstelse af herskende praksis.

Dernæst til lovforslag nr. L 6.

Det væsentligste formål med de ændringer, der lægges op til, er jo anført i bemærkningerne til forslaget, og jeg skal nøjes med at kommentere de væsentligste bestemmelser, for der er jo en række bestemmelser i forslaget af mere teknisk karakter.

Den første bestemmelse, jeg har bemærkning om, er vel ikke overraskende § 11, hvori der som noget nyt tilføjes ordene » . . . herunder tjeneste i forbindelse med opgaver, der udføres efter anmodning fra internationale organisationer m.v.«

Efter Venstres opfattelse er det en fuldkommen uforløst tilføjelse. Efter Venstres mening indeholder den nugældende lovs § 11 forløst hjemmel til at udsende personel til en hvilken som helst form for tjeneste i udlandet. Når man nu ifølge bemærkningerne på side 5 vil gennemføre en overgangsordning, hvorefter allerede ansatte skal have mulighed for at melde fra, når det drejer sig om tjeneste til fredsskabende operationer, er vi ikke enige. Vi er heller ikke enige i, at det samme skal gælde for relevante grupper af civile og for værnepligtige, der er indkaldt til den første samlede tjeneste. Der *må* ikke herske tvivl om, at Venstre ikke går ind for en sådan fremgangsmåde.

Som Venstres ordfører, hr. Ellemann-Jensen, fremhævede under den sidste debat, der havde betydning for den problematik, vi beskæftiger os med, nemlig debatten i september 1992 om det øgede engagement i det tidligere Jugoslavien, kan man ikke gøre det frivilligt at opfylde sin tjenestepligt som ansat i forsvaret. Hvad skulle jeg f.eks. selv gøre, hvis mine politifolk, som jeg beskæftiger mig med i hverdagen, pludselig sagde, at de ikke ville gå ind i den og den bydel, og hvad skal man gøre som brandchef, hvis det hus, der nu er i brand, synes at være for højt? Det er en uheldig ting, og jeg synes ikke, det kan siges bedre, end personelorganisationerne udtrykte det i septem-

ber 1992 i forbindelse med behandlingen af beslutningsforslag nr. B 95. Jeg citerer:

»Organisationerne finder, at det ikke er staten værdigt at overlade til den enkelte soldat og hans familie at afgøre og dermed tage ansvaret for, om Danmark skal leve op til sine internationale forpligtelser. Det må være et ansvar, som regering og Folketing påtager sig på nationens vegne.«

Det er godt sagt, og den situation, som nu vil opstå, er, at talrige familier vil komme til at diskutere spørgsmålet fra nu af og indtil den 1. februar. Det kan berøre mange mennesker, og det kunne man godt have sparet dem for.

Og så kan jeg i den sammenhæng sige til hr. Jørgen Estrup – for jeg kan jo lige så godt tage fat på det med det samme: Det er ikke fornødent over for mig at gentage det, hr. Jørgen Estrup sagde til hr. Helge Adam Møller, for jeg kender jo historien bag det. Venstre var indædt imod 2-3 gange, og den første gang, vi gik med på den her galej, fremgik det jo også af den daværende forsvarsministers tale, at det var en helt speciel og særlig situation. Og når vi siden hen gik med til det, er det jo rigtigt, som det er blevet sagt, at hr. Jørgen Estrup i forbindelse med bestræbelser på at vælte den daværende mindretalsregering formåede at skabe så megen usikkerhed i Socialdemokratiet, at den daværende forsvarspolitiske ordfører kom i vanskeligheder i sit eget parti. Sådan er kendsgerningerne.

Men så må jeg spørge hr. Jørgen Estrup – for nu kan det jo ikke betale sig at fortabe sig i historien – om hr. Jørgen Estrup vil være med til, at vi stryger den tilføjelse til § 11 under udvalgsbehandlingen. Så kan vi jo gøre det, og så er problemet løst efter vores opfattelse, for så har man nemlig pligten. Det kan hr. Jørgen Estrup give mig et svar på. Nu har hr. Helge Adam Møller givet sin mening til kende; Socialdemokratiets ordfører, hr. Ove Fich, har i adskillige dagbladsartikler givet sin mening til kende, og jeg tror, at det også er forsvarsministerens opfattelse, så det er ikke ministeren, jeg bebrejder noget. Jeg synes, det ville være dejligt at høre, for den høringsrunde, der nu sættes i værk, er en æresrunde for hr. Jørgen Estrup, og man vil tænke ude i garnisonerne: Hr. Jørgen Estrup turde ikke tage et ansvar, det skal den enkelte familie.

[Svend Aage Jensby]

Vi støtter de øvrige bestemmelser i forslaget om uddannelsesstøtte. Vi er meget tilfredse med, at det nu er lykkedes at kunne yde erstatning til hjemmeværnspersonel, der kommer til skade under øvelser.

Med hensyn til tilskudsordningen til arbejdsgiverne vil jeg sige, at den går vi naturligvis også ind for, fordi det er en vanskelig situation, man kan sætte arbejdsgiverne i. Men vi mener bare, at det må overvejes under udvalgsbehandlingen, om ikke den ordning kan forbedres. Det er en ganske ringe kompensation, arbejdsgiverne får for at skulle møde med et åbent og velvilligt sind til den situation, de kan komme til at stå over for. De får skaldede 47 kr. i timen, tror jeg det er, i tilskud til ansættelse af vikarer, og det synes Venstre godt kunne forbedres.

Orlovsordningen med hensyn til uddannelse og den slags er vi helt med på.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Ja, hr. Svend Aage Jensby tvinger mig jo nærmest på talerstolen, for det, hr. Svend Aage Jensby sagde, var stort set lige så ynkeligt som det, hr. Helge Adam Møller sagde.

Det Radikale Venstre har igen voldført ikke bare Det Konservative Folkeparti, men også Venstre og måske oven i købet Socialdemokratiet, hvis man skal forstå hr. Svend Aage Jensby ret. Der er ingen grænser for, hvad Det Radikale Venstre er i stand til, og hvor lidt ansvar de to gamle regeringspartier har pådraget sig ved stemmeafgivningen dengang.

Hr. Svend Aage Jensby: Kan det ikke ses, at det er ynkeligt? Jeg kan høre det. Man behøvede ikke at lytte til Det Radikale Venstre, hvis man ikke ønskede det. Der var ikke nogen som helst, der sagde i september 1992, at man skulle gøre, som Det Radikale Venstre sagde. Man kunne have ladet være med at gennemføre ordningen, man kunne have fundet en anden løsning med det flertal, der fandtes.

Det Radikale Venstre har vel ret til at have sin holdning på det her punkt, og vi har aldrig lagt skjul på, at vi var imod noget med tilbagevirkende kraft. Jeg har hørt de borgerlige partier sige med ganske jævne mellemrum, at det værste, man kunne gøre her i livet, er at pålægge borgerne noget med tilbagevirkende kraft. Men når man udsætter folk for noget, som ikke

var en del af deres kontraktlige forpligtelse, er det noget med tilbagevirkende kraft. Og derfor synes jeg, at det klæder hr. Svend Aage Jensby og hr. Helge Adam Møller utrolig dårligt nu at påberåbe sig, at man er blevet voldført i denne sag; at det var imod ens vilje, at det var én så inderligt imod, og at man nu kan give Det Radikale Venstre skylden for, at man kom til at trykke på den gale knap. Det er utroligt.

(Kort bemærkning).

Svend Aage Jensby (V):

Se, forholdet er jo, som også hr. Jørgen Estrup burde vide, at vi første gang står over for problemstillingen, da vi skal sende »Olfert Fischer« til Golfen; her har vi problemet for første gang. Skulle en mindretalsregering så strække våben og sige: Jamen når vi ikke kan få vores vilje, så vil vi slet ingen ting. Det havde dog været endnu mere ynkeligt . . . jeg mener at kunne huske, at det var ved »Olfert Fischer«, men jeg kan huske forkert, o.k.

Men sådan har det også været de senere gange, at hvis ikke vi havde accepteret den holdning, der var fra bl.a. hr. Jørgen Estrups side, havde vi ikke kunnet vise vort ansigt i international sammenhæng, og så har den tidligere regering altså valgt at opnå, om ikke det bedste, så dog det næstbedste. Det er jo forklaringen på det.

Men som sagt, hr. Jørgen Estrup, jeg synes, at vi skulle prøve at blive enige om her i dag at stryge den sætning, den tilføjelse. Muligheden bliver så, at vi kan samle seks partier, der går ind for, at sådan skal det være. Den nugældende personellov er i orden.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jamen jeg skal ikke klandre hr. Svend Aage Jensby for et eventuelt erindringssvigt omkring »Olfert Fischer«. Der var ikke noget problem i forbindelse med udsendelsen af »Olfert Fischer«, første gang var i september sidste år. Og grunden var selvfølgelig den helt naturlige, at vi her skiftede fra noget klart fredsbevarende, hvor man havde en klar situation i forbindelse med Kroatien; nu fik man en uklar situation i forbindelse med Bosnien, et udvidet selvforsvarsbegreb, som gjorde det meget uklart, om vi ikke også var inde i en § 19, stk. 2-situation i forhold til grundloven.

[Jørgen Estrup]

Det er oplagt, at man med rimelighed kan få en diskussion på det tidspunkt om, hvad man skal pålægge forsvarets personel. Og hvis hr. Svend Aage Jensby tænker tilbage på, hvad styringsgruppen har sagt, er styringsgruppen langt hen enig i, at grundlaget ikke var politisk klart. Det er muligt, at det var juridisk tilstrækkeligt, men politisk var grundlaget for, hvad man kunne pålægge forsvarets personel, ikke klart. Vi sagde præcis det samme dengang, som vi siger nu, og derfor er spørgsmålet jo: Kan man pålægge forsvarets faste personel noget med tilbagevirkende kraft, eller kan man ikke? Det er det eneste, det handler om, og det mener jeg er et fuldstændig anstændigt synspunkt at have: at man ikke kan pålægge forsvarets folk nye opgaver med tilbagevirkende kraft.

Hr. Svend Aage Jensby har sin ret til at have det modsatte synspunkt, men hr. Svend Aage Jensby har ikke ret til at pålægge Det Radikale Venstre ansvaret for, hvordan hr. Svend Aage Jensby stemmer.

Pelle Voigt (SF):

SF har i en årrække talt for, at man etablere de en særlig, fast styrke til anvendelse i forbindelse med løsning af opgaver for FN eller CSCE, og vi er meget glade for, at man nærmer sig dette mål med de forslag, som forsvarsministeren har fremsat. Men det må naturligvis ses i en større forsvarspolitisk sammenhæng.

Nu kunne man tro, at hele spørgsmålet er afklaret. Der er allerede udarbejdet en pjece om denne styrke, den er oversat til engelsk, der er taget billeder af de soldater, der deltager i styrken, og den er omdelt til alle Danmarks internationale kontakter. Hvis man tager sin lup frem, vil man kunne se, at der står et eller andet sted i den fremstilling, som gives af styrken til benefice for vore allierede i NATO og andre, at man skal afvente nærmere lovgivning i Folketinget. Og det er naturligvis rart; det er det, vi beskæftiger os med her i dag. Men man kunne få det indtryk, at der er tale om en slags ekspeditionssag, og det bør der ikke være tale om; for spørgsmålet om oprettelsen af denne styrke og de skridt, Danmark allerede har taget i forbindelse med internationale fredsbevarende operationer, er helt afgørende for diskussionen om, hvordan dansk forsvar skal indrettes i fremtiden.

SF er af den principielle opfattelse, at der med militærbloksystemets sammenbrud er opstået en situation, hvor forsvarets opgaver og formål er reduceret ganske betydeligt. Det er klart, at vi skal have en fast, stående, velfungerende styrke til at løse internationale opgaver. Det kan være fredsbevarende opgaver, det kan være fredsskabende opgaver efter anmodning fra FN eller CSCE og efter godkendelse i hvert enkelt tilfælde her i Folketinget. Derudover skal der løses en række opgaver på den hjemlige front. Der er brug for en vis begrænset suverænitetshævdelse, og der er brug for fiskeriinspektion, redningstjeneste, farvandsafmærkning, miljøskibe og forskellige andre ting, og en række af disse civile opgaver har forsvaret påtaget sig, så de i øjeblikket foregår i forsvarets regi og med forsvarets personel.

Det betyder, at man kan reducere de samlede danske militærstyrker ganske betragteligt over en årrække, og det betyder også, at det er blevet helt forkert og ganske uøkonomisk, at vi hvert år tvinger 9.000 unge mennesker til at gå ind i forsvaret og få en værnepligtsuddannelse, som de færreste af dem nogen sinde kommer i nærheden af at få brug for. Det er altså SF's opfattelse, at vi bør bortspare disse elementer, og at vi bør opbygge et forsvar af en størrelse og en kvalitet, som svarer til det, vi definerer som vores behov. Det er der rigelig plads til inden for det nuværende forsvarsbudget, og vi mener oven i købet, at forsvarsbudgettet ved en sådan omlægning kunne reduceres ganske kraftigt.

Når vi ser på, hvad der er sket med udsendelsen af internationale styrker – her tænker jeg primært på de styrker, vi i øjeblikket har i det tidligere Jugoslavien – må man også sige, at her kan der jo sættes alvorlige spørgsmålstegn ved hele den måde, det danske forsvar fungerer på. Der findes vel ikke et radioanlæg, en natkikkert eller noget som helst i det danske forsvar, som ikke er sendt til eks-Jugoslavien i den nuværende situation. Alle danske kaserner er kannibaliseret, alt materiel er sendt af sted, og det afslører, at den måde, forsvaret har været struktureret på, er ganske besynderlig. Alttså: I samme øjeblik, disse ting skal bruges til noget i det virkelige liv, er de der ikke. Der er altså grund til en meget omfattende diskussion om, hvordan ressourcerne i forsvaret prioriteres. Det lægger realiteterne op til i forbindelse

[Pelle Voigt]

med drøftelsen af de forslag, vi behandler her, og også derfor synes vi, at diskussionen er spændende og væsentlig.

Hvis vi kigger på lovforslaget om forsvarets formål, opgaver og organisation, synes jeg, at det er en lille smule trist, at de betydningsfulde civile opgaver, som forsvaret løser, og som vi gerne så udvidet på f.eks. miljøområdet, overhovedet ikke omtales som en del af forsvarets formål. Jeg mener, at redningstjenesten er væsentlig, jeg mener, at fiskeriinspektionen er væsentlig, og jeg mener, at indsatsen med miljøskibene er nok så væsentlig som mange af de andre aktiviteter, der foregår i det danske forsvar, og som man uden videre dikkedarer ville kunne fjerne, uden at den internationale sikkerhed på nogen som helst måde blev hverken større eller mindre af den grund. Disse ting bør altså med i en lovgivning, hvis vi begynder at formulere os om forsvarets formål.

Med hensyn til den internationale styrke og dens mulighed for at arbejde for FN og CSCE har man så af, om jeg så må sige, reklamemæssige grunde i forhold til NATO og for at lægge afstand til tidligere tiders fodnotepolitik osv. understreget betydningen af, at denne styrke også står til rådighed for NATO's Hurtige Reaktionsstyrker.

Det kan man efter smag og behag være for eller imod, være ophidset over eller synes, at det er en lille smule komisk. Der er jo ingen, der aner eller har givet en fornuftig forklaring på, hvad disse Hurtige Reaktionsstyrker egentlig skal bruges til. De må ifølge Atlantpagten kun operere inden for NATO's eget territorium og skal altså undertiden kunne optræde det ene eller det andet sted inden for NATO-området for at vise alliancesolidaritet og sammenhold. Det er jo i sig selv ikke særlig ophidsende. Og det er da sikkert godt for disse folk, at de får mulighed for at komme på øvelser og omgås andre folk i alliancen, måske også folk fra de tidligere Warszawapagtlande, når Det Nordatlantiske Samarbejdsråd kommer i gang og begynder at udstrække nogle af disse øvelser, noget af dette arbejde til også at omfatte andet, som ikke ligger inden for NATO's strenge regi.

Men her synes jeg egentlig, at vi også i vores diskussion burde gøre os klart, hvad meningen overhovedet er med disse hurtige reaktionsstyrker, for det er aldrig afklaret. Det står fast,

også i forslaget tekst, at de kun må operere inden for NATO's område. Der er ikke udsigt til, at der bliver krig inden for NATO's øjeblikkelige område, og derfor forekommer konstruktionen besynderlig.

Det kan bekymre en lille smule, når man ser på de bestræbelser, der fra nogle NATO-landes side er udfoldet i årenes løb for at kaste NATO ud i nye opgaver »out of area« af den ene eller anden art. Men det er min opfattelse – og med de forslag, der ligger her, og med regeringens politik er vi da i Folketinget enige om – at sådanne NATO-operationer kun kan finde sted i FN- eller CSCE-regi og efter en beslutning her i Folketinget.

Jeg ser, at forsvarsministeren nikker. Jeg synes, det er meget væsentligt, at vi er enige om, at det er sådan, det forholder sig, altså at proppen ikke ryger af flasken nu, fordi man bevæger sig ind på dette område.

Der har været en kæmpemæssig, langvarig og ophedet diskussion om frivillighedsspørgsmålet. Efter vores opfattelse kunne det spørgsmål løses meget enkelt ved, at man i langt højere grad, end der er lagt op til, satsede på, at den internationale brigade var en stående styrke, der bestod af stampersonel, og at man ikke, sådan som man i så vid udstrækning lægger op til, baserer sig på rådighedskontrakter.

Det er min opfattelse, at rådighedskontractsystemet vil vise sig uhensigtsmæssigt, fordi en række af de mennesker, der tegner en sådan rådighedskontrakt, vil komme i den situation, at de gifter sig, får børn, måske anskaffer de sig en lejlighed, køber en bil el.lign. Og den dag, forsvarsministeren sender et brev til dem om, at nu skal de stille, kan det være ganske svært at overbevise dem om, at dette rent faktisk er alvor, så meget mere som der ikke findes nogle juridiske midler eller andre magtmidler til at tvinge disse folk til at overholde den kontrakt, de har underskrevet. Det vil sikkert heller ikke være klogt at tvinge folk; langt bedre ville det være, hvis vi havde en stående styrke, og at den i så vid udstrækning som muligt bestod af stampersonel.

Jeg ved godt, at så vil man sige: Jamen det er dyrere end det udmærkede system, der lægges op til her. Og jeg er klar over, at de uddannelseskrafter, som SF stiller til en international styrke, også er dyrere end en række af de løsningsforslag, der lægges op til her. Jeg har peget på de

[Pelle Voigt]

meget betydelige muligheder for kompenserende besparelser i de helt overflødige dele af forsvaret.

Men jeg vil gerne bede om, at vi under udvalgsarbejdet omhyggeligt diskuterer dette her. For hvis det bliver sådan, at vi, hver gang vi sender folk, der har indgået en rådighedskontrakt, ud i verden, skal betale den pågældendes arbejdsgiver – sådan som nogle er inde på – for, at disse folk kan være væk, betale løn, udetillæg og lign., så synes jeg, vi skal prøve at lægge tallene sammen og stille os selv det spørgsmål, om det så ikke i realiteten var billigere at anvende stampersonel, hvilket også ville have den fordel, at vi fik folk, der måske var lidt ældre, havde en større personlig modenhedsgrad og måske også en bedre militær uddannelse, når alt kommer til alt. Det synes jeg vi skal se på under udvalgsarbejdet.

For SF er det fuldstændig afgørende, at værnepligtige ikke anvendes hverken i fredsbevarende eller fredsskabende operationer. Værnepligten i Danmark er en uddannelsestid, som gennemføres tvangsmæssigt over for nogle mennesker i medfør af grundlovens bestemmelser. Vi mener, det er helt uacceptabelt, som vi tidligere har givet udtryk for, at forestille sig, der skal være praktikpladser på kamppladser rundt omkring ude i den store verden.

Det gælder også, skal jeg understrege – og måske især fordi det er her, vi har problemet – for søværnet. Hvis man i søværnet insisterer på at have folk til at servere i kantinerne eller bage brød eller gøre andet, må man ansætte disse folk på almindelige, hæderlige vilkår og få dem til at udføre dette arbejde. Det er uanstændigt at indkalde folk til værnepligt og sende dem ud i operationer af en sådan art under henvisning til grundlovens bestemmelser.

Der henvises i bemærkningerne til lovforslag nr. L 6 til en dom, som er viderebragt os i Ugeskrift for Retsvæsen, en dom afsagt af Vestre Landsret den 26. juni 1975, hvor man er inde på hele spørgsmålet om, hvad grundlovens bestemmelser om, at enhver våbenfør mand skal bidrage til fædrelandets forsvar, egentlig kan anvendes til, og hvad den ikke kan anvendes til.

Jeg synes, at dommen er interessant af en række grunde. Sagen drejer sig om en reservelæge, som man forsøgte at tvinge til at aflægge tjeneste i de fredsbevarende styrker på Cypern

– retten argumenterer på følgende måde, og jeg vil gerne ganske kort citere:

»Da de opgaver, der løses af de danske militære kontingenter, som deltager i FN's fredsbevarende styrker i forskellige fremmede lande, er medvirkende til, at lokale uroligheder ikke udvikler sig til omfattende krige, eventuelt med deltagelse af stormagterne, hvorved også Danmarks sikkerhed ville blive truet, finder retten, at en tjeneste i det danske kontingent under FN-styrken på Cypern kan tjene til Danmarks forsvar, hvorfor forpligtelsen til at bidrage hertil også efter grundlovens § 81 omfatter denne form for militærtjeneste.«

Det er en interessant argumentation, og jeg tror, at den pågældende reservelæge, som i første omgang blev idømt 30 dagbøder à 30 kr. og senere fik dagbøderne forhøjet til 100 kr., må have undret sig såre, da Danmarks forhenværende udenrigsminister, hr. Ellemann-Jensen, en dag meddelte den undrende offentlighed, at nu nedlagde Danmark sit engagement i FN's fredsbevarende styrker på Cypern, fordi styrkerne slet ikke var fredsbevarende, de var krigsbevarende, fordi der ikke var sket nogen udvikling i fredsforhandlingerne.

Vi har altså at gøre med noget her, som i allerhøjeste grad er en politisk grundlovsfortolkning. Derfor skal vi være meget, meget varsomme med, hvordan vi indretter en følgelovgivning, vi skal være meget, meget opmærksomme på, hvad det egentlig er, der er ideen med det, der står i grundloven, og vi skal i den forbindelse se på forarbejderne til grundloven.

Det er, som jeg har været inde på, en vanskelig øvelse. For at vi i saglighedens navn kan få en så bred og fornuftig afklaring af disse spørgsmål – hvor vi som sagt fra SF's side er enige i, at vi ønsker oprettelsen af en fast, international brigade til løsning af de opgaver, vi taler om – tror jeg, det er meget væsentligt, at dette ikke er noget, der bliver jaget igennem Forsvarsudvalget, men at vi får en lille smule tid, lad os sige en måned eller halvanden for at være realistiske, til at drøfte alle disse spørgsmål ordentligt og fornuftigt igennem og i den forbindelse måske bl.a. nå frem til, at vi kan enes om, at formålsforklaringen, som den fremstilles i lovforslag nr. L 5, er utilstrækkelig, fordi forsvarets mange civile opgaver slet ikke omtales som noget betydningsfuldt.

[Pelle Voigt]

Jeg tror, at vi stille, fredeligt og udogmatisk skal prøve at sætte os ned og se på, om dette her ikke kan laves bedre.

Kristian Thulesen Dahl (FP):

Det forslag, som Folketinget har til første behandling i dag vedrørende etableringen af en dansk international brigade, vil for alvor skabe en helt ny situation for det danske forsvar. Det er et forslag, som har meget vidtrækkende konsekvenser, og som man derfor ikke blot kan støtte, fordi mange forsøger at fremstille det som umiddelbart logisk efter omvæltningerne i det tidligere sikkerhedspolitiske billede, hvor der var to parter over for hinanden.

For Fremskridtspartiet er billedet meget mere nuanceret. Lad mig som udgangspunkt understrege, at Fremskridtspartiet har stærke ønsker om at bevare vores NATO-medlemskab, og at vi meget stærkt ønsker, at samarbejdet i NATO er intensivt med hensyn til at forsvare NATO-området.

Vores grundholdning er endvidere, at vi støtter fredsbevarende styrker på frivillighedens basis. Men forslaget om en international brigade bygger på en imperialistisk grundholdning og vil gøre det legitimt at gribe ind i vidt forskellige situationer overalt i verden. Og når det først er legitimt at gribe ind over for andre lande, er grundlaget for os at se lagt for at skabe konflikter, som er langt større end de konflikter, man griber ind i for at løse.

Dermed være ikke sagt, at der ikke undtagelsesvis kan opstå situationer og konflikter, hvor det kan være nødvendigt at gribe ind, specielt i situationer, hvor ét land angriber et andet, som situationen var i forbindelse med Golfkrigen. Men problemet med forslaget om en dansk international brigade er, at indgriben i andre landes affærer skal være reglen snarere end undtagelsen. Faren ved det er, at styrkerne vil kunne anvendes i et politisk magtspil, som vi tidligere har set det med amerikanske styrker.

Samtidig mener vi, at forslagets udvidede sikkerhedspolitiske mål er på kant med grundlovens § 81, som siger, at enhver våbenfør mand er forpligtet til med sin person at bidrage til fædrelandets forsvar. Forsvaret bygger på, som der meget kraftigt redegøres for i bemærkningerne, at demokratiseringsprocessen i Øst- og Centraleuropa samt Sovjetunionens

sammenbrud stiller Europa over for en lang række konkrete og potentielle konflikter. Derfor er der brug for bl.a. fredsskabende og dermed militære operationer.

For Fremskridtspartiet at se har der altid været regionale konflikter. Tidligere blev de ofte holdt i gang af USA og Sovjetunionen på hver sin side, og parterne blev på den måde forsynet med våben. Det er derfor på ingen måde nyt, at der er regionale konflikter i verden, hvor beklageligt det end er, men da der ikke tidligere for alvor er blevet argumenteret for en international dansk styrke, som kunne tage rundt på militære opgaver i hele verden, hænger det sikkert sammen med, at der eksisterede et fjendebillede, som alle kunne registrere. I dag er fjendebilledet rimeligvis nedbrudt, og militæret har i høj grad brug for at finde nogle nye opgaver.

Ser vi på, hvilke nye opgaver regeringen har tiltænkt det danske forsvar, de såkaldte udvidede sikkerhedspolitiske mål og værdier, ligger disse bl.a. i principperne om overholdelse af menneskerettigheder, udvikling af demokratiske styreformer samt bæredygtig social, økonomisk og økologisk udvikling. Disse begreber er så vidtgående, at de i praksis giver mulighed for dansk militær indgriben i snart sagt alle verdens lande. Det er faktisk kun i ganske få lande, at menneskerettighederne bliver fuldstændig overholdt.

Forsvarsministeren udtalte i går til Radioavisen, at vi med denne internationale brigade skal være parat til at forsvare et angreb på de værdier, som vi har opstillet for verdens udvikling. Jeg vil gerne have forsvarsministeren til at redegøre nærmere for indholdet af denne udtalelse, da den for mig at se indeholder en stærk imperialistisk tendens.

Fremskridtspartiet ønsker en langt snævrere afgrænsning af, hvad regeringen kunne beordre det danske forsvar til. For os at se vil der være et utal af konflikter i verden, som klart ligger uden for Danmarks naturlige sikkerhedspolitiske ansvar. Fremskridtspartiet ønsker således ikke at gøre det til reglen at bruge det danske forsvar til på denne imperialistiske vis at kunne gribe ind over for lande, som ikke opfylder eksempelvis vores normer for demokratiske styreformer.

Men hvor går regeringens grænse for indgriben egentlig? Hvis ikke vi allerede i dag kan få

[Kristian Thulesen Dahl]

klarlagt, hvor regeringens grænse går, må vi prøve at få det klart fastlagt under udvalgsarbejdet, men jeg synes, det ville være formålstjenligt, såfremt forsvarsministeren allerede nu kunne fortælle os det.

Så har vi et af de seneste aktuelle eksempler, hvor krænkelse af menneskerettigheder og mangel på en demokratisk styreform er daglig kost, nemlig i Kina. Det er svært at forestille sig en dansk militær indgriben dér, men ikke desto mindre må det vel være sådan i fremtiden, hvis den internationale brigade konsekvent skal bruges til sit formål. I går kom det frem, at Kina i de seneste måneder har været særlig hård i sit forsøg på at knække enhver tanke om modstand i Tibet, som nu har været besat af Kina i 43 år, og flere danske politikere var allerede i går ude med krav om, at der skal gribes ind over for Kina. Hvis ideen med en international brigade må have nogen logik, må det vel også betyde, at den skal kunne bruges til at sikre demokrati og »fredelig ændring af grænser«, som det hedder, og så skal den vel bruges netop i eksempler som det kinesiske. Eller mener regeringen, at den internationale brigade skal bruges i Mellemøsten, hvor der i udpræget grad er mangel på demokrati? Eller i sydamerikanske lande, hvor der vel næppe kan siges at være et reelt politisk demokrati i vores forstand, eller – som regeringen skriver i sine bemærkninger til lovforslaget om forsvarets nye mål, opgaver og organisation – »en bæredygtig social, økonomisk og økologisk udvikling«?

Fremskridtspartiet ønsker under ingen omstændigheder at bidrage til, at det fremover bliver reglen, at det danske forsvar skal virke imperialistisk. For os at se skal indgriben i andre landes affærer absolut være undtagelsen. Vi er overbevist om, at det såkaldte internationale samfund hurtigt kan komme til at skabe større konflikter ved indgriben end dem, som man forsøger at løse. Vi finder derfor forslaget dybt betænkeligt og er bange for, at hele tankegangen bag forslaget, som det tydeligt kommer til udtryk i bemærkningerne: bedreviden, tro på overlegenhed og herredømme, vil skabe meget spændte situationer i verden fremover.

I Fremskridtspartiet sætter vi den personlige frihed meget højt, og det siger derfor også sig selv, at vi tager kraftigt afstand fra ethvert totalitært regime og fra stater, som undertrykker

menneskerettighederne. Men vi tror ikke på, at et internationalt politikorps, som der her lægges op til, er løsningen på fremtidens regionale konflikter. Tanken om et sådant internationalt politikorps er båret frem med argumenter om, at det skulle være nødvendigt efter omvæltningerne i Øst. Men det duer ikke. Vi har altid haft regionale konflikter, og vi har altid haft mange lande i verden, som ikke har overholdt fundamentale menneskerettigheder, men der har aldrig tidligere været så mange, som sikkert med de bedste hensigter – men for os i Fremskridtspartiet at se en smule naivt – har troet, at militær indgriben i fredsskabende aktioner for alvor kunne gavne.

Vi vil derfor stærkt anbefale, at man ikke skaber en permanent styrke i Danmark, som der er lagt op til, men i hvert enkelt tilfælde, hvor det måtte blive aktuelt at placere danske soldater uden for NATO's område, tager diskussionen her i Folketinget og med den danske befolkning. Beslutninger af den art er så vigtige og vitale, at det kræver en grundig debat bl.a. for at sikre folkelig opbakning til sådanne aktioner.

Da vi i Fremskridtspartiet mener, at det absolut skal være undtagelsen, at danske soldater kan sendes ud i militære aktioner uden for NATO's område, er det helt grundlæggende for os, at det bliver frivilligt at deltage i sådanne aktioner. Én ting er, at unge danske mere eller mindre kan tvinges til at deltage i forsvaret af Danmark og NATO-området; noget helt andet er, at danske soldater mere eller mindre vilkårligt skal kunne sendes rundt på militære aktioner i resten af verden. Det kræver ganske enkelt, at man har mulighed for at sige fra. Afgrænsningen af, hvilke opgaver de danske soldater kan blive stillet over for, er i lovforslaget så mangelfuld, at Folketinget ikke skal kræve, at de danske soldater ikke kan sige fra. Og hvis det ikke er muligt at finde kvalificerede folk nok til de enkelte opgaver inden for forsvaret, hvis man altså overhovedet vedtager at oprette en international brigade, er det for os at se tegn på, at der ikke er opbakning til den pågældende opgave, som måske ligger fjernt fra Danmark.

I Fremskridtspartiet mener vi, at det er så vital en afgørelse at sende folk i krig, måske endda uden at de føler at have en sag at kæmpe for, at det virkelig kræver frivillighed. Vi

[Kristian Thulesen Dahl]

kan derfor, skal jeg afslutningsvis sige, som det nok er fremgået, ikke støtte forslaget om en international brigade, som det her foreligger, og derfor heller ikke de ændringer, som det afstedkommer, og som behandles i lovforslagene nr. L 5 og L 6.

Peter Duetoft (CD):

Jeg vil gerne starte med at ønske hr. Kristian Thulesen Dahl til lykke med sin jomfrutale, der var nydelig, om end indholdet var mindre nydeligt.

Jeg vil gerne specielt sige tak, fordi siden 1989 har jeg syntes, at der manglede et eller andet i det politiske spekter. Det var, som om der manglede noget, specielt når vi diskuterede forsvar og udenrigspolitik, men nu har vi fået det tilbage. I gamle dage var der altid nogle, der stillede sig op og talte om imperialisterne. Dengang var det DKP og VS og alle de dér folk, men da de partier døde, var det, som om den side af diskussionen var væk, og det var egentlig lidt trist. Men det er dejligt, at Fremskridtspartiet nu har genoptaget linien. Jeg kan forstå, at vi er ved at blive et imperialistisk land, fordi vi nu gennemfører forslaget om den internationale brigade, og det er godt, for det giver jo en ekstra facet i den politiske debat.

Jeg må så også sige, at jeg forstår ikke helt logikken i Fremskridtspartiets holdninger; jeg har tidligere diskuteret spørgsmålet med fru Annette Just uden at få svar. Men jeg kan ikke forstå, at Fremskridtspartiet holder så meget fast i, at dansk militær ikke skal agere uden for NATO-området – hele argumentationen om, at man var imod, at danske tropper skulle sættes ind i Bosnien. Det, der undrer mig, er ikke synspunktet, men det, at for godt et år siden var Fremskridtspartiet det parti, der hånedes den daværende regering, fordi man ikke ville gøre mere i Golfen, end man gjorde. Og jeg har endnu ikke forstået, hvad der skulle være grunden til, at det havde været flot med en dansk militær indsats i Golfen, mens vi ikke skulle blande os i konflikten i Bosnien. Bosnien er dog trods alt tættere på Danmark, end Golfen er. Men sådan er der jo så meget.

Når jeg tillader mig at komme med et par indledende sætninger om Fremskridtspartiets politik i stedet for om vores egen, er det, fordi Fremskridtspartiets indlæg i så pragtfuld en

form afslører den milevide afstand, der er mellem dette partis holdninger og CD's holdninger vedrørende forsvar og udenrigspolitik.

Dansk sikkerhed kunne engang afgøres ved Dannevirke, og det er ikke meget mere end 100 års tid siden, at man diskuterede befæstningen omkring Københavns Vold. Senere er man gået sammen med tyskerne i et samarbejde om Sønderjylland, og nu tager vi altså et nye skridt igen, fordi udviklingen tilsiger, at verden er blevet så avanceret militært teknisk, den er blevet så hurtig, den er blevet så langtrækkende i sine muligheder for konflikter, at det ikke længere bare lige er omegnen, der er afgørende for dansk sikkerhed.

Det, der foregår i det tidligere Jugoslavien, er en sikkerhedsrisiko for Danmark, hvad enten man kan lide det eller ej. Balkan er Europas troublemaker. Balkan har altid været stedet, hvor de store europæiske konflikter ulmede, og derfor er det ikke ligegyldigt for dansk sikkerhed, hvad der foregår dér. Saddam Hussein kan man sige det samme om – Saddam Hussein, der kunne ødelægge en hel del af vores vestlige energiresourcer, og som jo bestemt også havde våben, der kunne række om ikke til Danmark så dog til den sydlige del af Europa.

Og Østeuropa og Rusland er jo helt åbenlyst et område, hvor det er i dansk interesse at der er fred, og hvor vi i givet fald sammen med FN eller CSCE kan blive stillet over for en opgaveløsning. Alternativet til det kunne være et aggressivt, et diktatorisk, et nationalistisk diktatur i det gamle Rusland, hvis det går galt derovre, og som på grund af udviklingen i Europa vil flytte konfliktområdet fra sydflanken eller fra Centraleuropa op til Nordeuropa. Det eneste sted, hvor Rusland har sine gamle grænser til vest, er i Nordeuropa. I Mellemeuropa, der i gamle dage var konfliktområdet, ligger der nu Ukraine og Hviderusland, Tjekkiet og Polen mellem Tyskland og Moskva. Men oppe hos os ligger stadig væk grænsen, hvor den hele tiden har ligget, og vi har altså Kaliningrad, vi har Murmansk og vi har Skt. Petersborg-flådebaseerne som væsentlige dele i en eventuel russisk aggressiv politik.

Det er ikke, fordi jeg hverken håber eller tror, at det vil udvikle sig sådan i Rusland, men to kup på to år tilsiger altså, at stabilitet ikke er det ord, der findes i den russiske ordbog lige i

[Peter Duettoft]

øjeblikket. Og man ved jo aldrig, hvad social nød kan føre til. Derfor er det vigtigt, at det internationale samfund kan være med til at skabe det, som er blevet kaldt en politifunktion. Ja, det er en politifunktion. Det er rigtigt, at der altid har været onde magter. Der har altid været aggressive nationer. Men det, der er nyt, og det, man søger at skabe i disse år, er drømmene fra efter Anden Verdenskrig om De Forenede Nationer: at man betragter De Forenede Nationer som verdenssamfundets kontrollør og verdenssamfundets politimand. Og jeg vil for så vidt hellere have, at det er verdenssamfundet, end at det er enkeltstater, der er det.

Derfor er det vigtigt, at FN styrkes. Derfor er det vigtigt, at FN's rolle bliver præciseret, og det bliver den altså ikke, hvis ikke FN's medlemsnationer også på det militære plan vil stille muligheder til rådighed for FN. Så bliver det bare en diskussionsklub, hvor man sidder og taler godt eller ondt til hinanden, men uden nogen egentlig aktion, og jeg opfatter klart den internationale brigade og de opgaver, den skal være med til, som et led i styrkelsen af bl.a. FN, således at verdenssamfundet kan reagere, når der er situationer, hvor tingene går helt grasset.

Når der så bliver spurgt: Jamen er det imperialistisk, og skal vi nu til at blande os i både det ene og det andet, må jeg sige, at jeg har fuld tillid til, at en FN's sikkerhedsrådsbeslutning, hvor de fem store og måske på et senere tidspunkt flere nationer skal blive enige, før man går til aktion, er garanti for, at det ikke er nogle særinteresser, der bliver udmøntet. Det er så langsomme en procedure, at det kun vil blive i de situationer, hvor der virkelig er brug for verdenssamfundets indskriden, at der vil blive givet mandat til en militær indsats, og at vi derfor kan komme på tale.

Ligesom hr. Helge Adam Møller vil jeg da gerne understrege, at det her jo ikke er en let beslutning i den forstand, at selvfølgelig kan dette blive farligt. Naturligvis kan de mennesker, der stiller sig til rådighed for en international brigade, og som så bliver sendt ud, komme i nogle meget farlige situationer, som også hr. Helge Adam Møller ganske rigtigt sagde. Men jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige, at naturligvis er det os herinde, der har ansvaret for det, dels nu og dels på et senere tids-

punkt, hvor det måtte skulle besluttes, at man skal rykke ud. Det er klart, at det er Folketingets medlemmer, det er de medlemmer, der stemmer for en eventuel aktion, som må tage det ansvar på sig. Det gjorde vi i forbindelse med Bosnien, og jeg mener, at det er vigtigt at sige, at der ikke er nogen, der løber fra ansvaret her.

Der er et enkelt »men« i disse forslag. Det er et men – det er dobbelt men, var jeg ved at sige, for det er også et men, fordi jeg ikke kan få noget flertal for det i Folketinget; måske er jeg endda den eneste, der overhovedet vil sige det, der bliver sagt nu, men jeg synes alligevel, at jeg vil benytte lejligheden til at understrege, at det, vi har set i FN-systemet omkring de sikre zoner, har været en pinlig historie: en pinlig historie, at man allerede i maj måned vedtog, at man ville redde tusindvis af muslimer i det tidligere Jugoslavien fra udryddelse, og den dag i dag, havde jeg nær sagt, er man dårligt nok enig om, hvordan det skal gøres i praksis. O.k., i de seneste dage er vi begyndt at gøre noget.

Disse mange måneder med sniksnak frem og tilbage, hvor lande, der har været medforslagsstillere til resolutionen om de sikre zoner, allerede dagen efter stillede sig op og sagde: »Det er rigtigt, at der skal bruges tropper, men det skal for øvrigt ikke være vores«, er ikke nogen pryd for verdenssamfundet, og jeg må sige, at der ikke er noget i de forslag her, der vil forebygge en tilsvarende situation, fordi det i forslagene bliver understreget, at selv om FN beder os, er det igen os, der skal vedtage, om disse missioner passer til vores udenrigspolitiske mål, passer til vores politik og er noget, vi vil tage os af.

Jeg vil gerne til forsvarsministeren tillade mig at sige, at i en stille stund burde man måske overveje at vende tilbage til de oprindelige tanker i FN, nemlig at der blev stillet tropper til rådighed direkte under FN's Sikkerhedsråd, tropper, som FN's Sikkerhedsråd kunne vedtage at sende af sted, og som så tog af sted; for der er intet i disse forslag, der forhindrer, at det tager 4 eller 5 måneder, før der kommer danske tropper af sted et eller andet sted hen.

Jeg vil også gerne opfordre til, hvis det ulykkelige skulle ske i en periode, hvor den nuværende regering sidder, at man træffer de beslutninger så hurtigt som overhovedet muligt, men

[Peter Duetoft]

den rigtige linie på lang sigt må være, at man fra forskellige landes side stiller tropper direkte under FN's sikkerhedsråds beslutningskompetence, og som sagt mener jeg også, at det var den oprindelige plan.

Jeg synes, at formålsparagraffen i lovforslag nr. L 5 er god. Den er omfattende, men den er god, og det skal regeringen roses for, og man skal bestemt også roses for, at der er kommet regler ind om, hvordan man skal orientere arbejdsgivere, og hvornår man har ret til at indgå aftaler. Jeg tror, at det vil være en procedure, som gør, at de problemer, man kunne forestille sig på arbejdsmarkedet i forbindelse med disse ordninger, bliver minimeret.

Nogle mener, at det kunne blive en hæmsko for et ungt menneske, der har tegnet kontrakt, hvis man, når man skal have et job, meddeler arbejdsgiveren, at der er en sådan kontrakt, og at arbejdsgiveren siger: nej tak, nej tak, nej tak, for jeg ved jo ikke, om du bliver sendt ud om nogle få uger eller om en måned eller om to måneder. Jeg vil da gerne sige, at i CD tror vi faktisk, det modsatte vil blive tilfældet, at det vil blive betragtet som en kvalifikation i sig selv, at man har påtaget sig det ansvar, og at man har vist det initiativ at indgå sådan en kontrakt. Vi er sådan set ikke bange for den del af diskussionen; vi tror bestemt, det kommer de unge mennesker til gode, hvis de gør det.

Jeg vil godt sige om finanserne, at jeg blev helt forskrækket tidligere i dag, da jeg hørte hr. Helge Adam Møllers tale, for det lød for mig, som om pengene nu pludselig skulle til at fosse ud af statskassen. Det plejer jo ikke at være hr. Helge Adam Møllers politik, men det lød for mig sådan; jeg erindrer, at hr. Helge Adam Møller sagde noget med, at godt nok var der afsat penge i det nuværende forsvarsforlig, men hvis der skulle bruges flere, så kunne vi vel også finde dem.

Jeg vil godt sige, at CD står ved forsvarsforliget, men vi er da enige i, at det er svært at se nogen realistisk mulighed for nedskæringer i forsvarsbudgettet med de opgaver, der ligger her, og det gælder også for det forlig, der må komme efter det nugældende. Vi tror på, at det meget vel kunne føre til en mindre udvidelse, men lad os tage den diskussion, når den kommer. Vi må tage udgangspunkt i, at man skal kunne leve op til sit ansvar, man skal have kvalifikationer nok, og man skal have det materiel,

der skal bruges. Vi er nødt til at fokusere på, hvordan tingene skal være, i stedet for at fokusere på pengene. Derfor er jeg enig med hr. Helge Adam Møller på længere sigt, men vi skal jo passe på finanserne, så det bliver nok ikke i dette forsvarsforligs tid.

Det sidste, jeg godt vil sige, er, at det bedste i dag vel i virkeligheden er, at det politiske signal udgår fra Danmark, at vi er med, at vi ikke trækker os tilbage og siger: Lad de andre klare problemerne, vi er bare et land, som ligger her, og som har det meget godt, vi har det vældig godt internt og høj levestandard og alt det dér, så vi har ikke noget ansvar i forhold til andre lande og andres problemer.

For mig at se dør den snævre nationalegoisme, drømmen efter 1864 om, at vi kan hygge os i smug, i virkeligheden med dette her, for hermed påtager vi os et medansvar for udviklingen i verden. Vi stiller os på deres side, der siger, at vi også må agere, når vi ser voldsomme etniske udrensninger, når vi ser voldsomme aggressioner, eller når vi ser konflikter, der går helt ud, hvor det er umuligt at styre dem. Så er vi klar til sammen med den øvrige del af verdenssamfundet at rykke ud – ikke bare med kønne ord og fine resolutioner, men også med praktisk hjælp, med mandskab og med materiel. Det er for mig utrolig vigtigt, at vi kommer væk fra andedamstænkningen og erkender, at dansk sikkerhedspolitik er international, det er et internationalt ansvar, vi har, og det er internationale løsninger, der skal til for at klare problemerne.

Jeg tror, eller jeg håber i hvert fald, at der ikke er nogen, der er i tvivl om, at CD vil se positivt på de tre forslag under udvalgsarbejdet.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (FP):

Hr. Peter Duetoft brugte en del af sin tale på at markere, at han ikke forstod, hvorfor jeg så ofte brugte ordet imperialistisk om det lovforslag om en international brigade, der foreligger. Det er jo, fordi det bl.a. af bemærkningerne til lovforslaget klart fremgår, at den internationale brigade skal bruges til at fremme de værdier, som vi har, demokrati i vores forstand osv.

Jeg forudser nogle gevaldige konflikter, hvis vi skal ud og belære andre lande om deres in-

[Kristian Thulesen Dahl]

terne forhold og fortælle, at den form for demokrati, de praktiserer, ikke er den form for demokrati, vi praktiserer, og derfor er den ikke tilladelig. Det mener jeg er imperialistisk, men hvis hr. Peter Duetoft kan finde et bedre udtryk, så hører jeg det selvfølgelig gerne.

Samtidig vil jeg sige, at det, vi lægger meget vægt på i Fremskridtspartiet, er, at det, at man griber ind i andre lande, og at man griber ind militært uden for NATO's område, klart skal være undtagelsen og ikke reglen. Det er dér, vi føler, at der sker et brud med det lovforslag, der foreligger. Vi mener, at det også fremover skal være undtagelsen og ikke reglen, at man griber ind.

Og endelig vil jeg gerne høre CD's bud på, hvor Danmarks sikkerhedspolitiske grænse går. Jeg kunne forstå, at hr. Peter Duetoft satse lidt på, at FN-organerne var så langsomme i deres procedurer, at der nok ikke ville blive mange aktioner, men hvis det nu stod til Centrum-Demokraterne alene, hvor vidt kan vi så udstrække den? Omfatter de hele kloden, som den ser ud i dag?

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Hr. Peter Duetoft antydede, at han havde fået den opfattelse, at Det Konservative Folkeparti ville lade pengene fosse ud af statens kasse. Nej, det lader vi regeringen om.

Men jeg tror i virkeligheden ikke, at hr. Peter Duetoft og CD og Det Konservative Folkeparti er uenige på dette område. Det, jeg prøvede at gøre klart, er, at for, at den internationale brigade skal kunne leve op til de opgaver, som er beskrevet i forsvarsforliget og i selve beslutningsforslaget, kræves det jo, at den får nogle midler, således at den får den udrustning og det udstyr, der bevirker, at den kan gøre det på en effektiv måde. Det er utrolig vigtigt for alle partierne også at nå en stor sikkerhed for det personel, der skal udføre opgaverne, og det vil sandsynligvis komme til at koste op mod et par milliarder kroner.

Det, jeg så sagde, var, at vi selvfølgelig er indforstået med, at der ikke i indeværende forligsperiode kan bruges hverken flere eller færre penge, medmindre alle seks partier er enige. Det er jo reglerne. Derpå sagde jeg, at hvis der skulle være nogen, der ønskede, at vi måske tilførte lidt flere midler for hurtigere at kunne

få styrken klar, var vi meget villige til at forhandle om det; men det er klart, at det kræver alle seks partiers tilslutning.

Og derefter – og det var vel den væsentligste og vigtigste melding – sagde jeg, at de milliarder, der måske skal til, mener vi skal falde i den kommende forligsperiode og først og fremmest i den første del af forligsperioden, for ellers risikerer vi at have en enhed, som, hvis den bliver sendt ud, har indbygget nogle risici for personalet, som vi finder uacceptable.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Jeg vil gerne sige til hr. Kristian Thulesen Dahl, at det at kæmpe for nogle værdier, som vi tror på, vel bl.a. er det, vi gør i Bosnien. I Danmark, i Vesteuropa, i USA og i andre gode lande har man faktisk den opfattelse, at etniske udrensninger ikke er noget, der bør høre dagligdagen til. Vi har faktisk den opfattelse, at det dér med at køre busser frem om morgenen og lukke folk ind i dem og brænde deres huse af og skyde deres kvæg og lade dem se på det og køre dem væk, for at de ikke skal komme tilbage igen, det er ikke noget, vi ønsker skal være dagligdag. Jeg mener faktisk, at der er en meget god overensstemmelse mellem verdenssamfundets reaktion over for sådanne hændelser og så tanken om, at der er værdier, som vi tror på, og som FN tror på.

Det, der bliver ledetråden i alt det her, er naturligvis de erklæringer, der er vedtaget i FN om menneskerettigheder, om måden at agere på. Det er ikke frit opfundet, hele skabelonen findes i FN-systemet. Det er derfor, det er så godt, at det er FN's Sikkerhedsråd, der skal træffe beslutningen, for det står jo til ansvar over for alle de kønne tanker i FN. Og det er de regler, der er helt i overensstemmelse med dansk politik, som vi skal følge.

Hr. Kristian Thulesen Dahl spørger mig, hvor grænsen for dansk sikkerhedspolitik er efter CD's opfattelse, og mit svar skal være klingende klart: Jeg aner det ikke! Det kommer da bestemt an på, hvad det drejer sig om. Er det kamp om energiresourcer, der rammer os og gør os mere eller mindre afhængige, så kan dansk sikkerhedspolitik da godt udfolde sig i Golfen, eller hvor det nu måtte være. Jeg vil da heller ikke afvise, at det kan være inter-

[Peter Duetoft]

essant at gribe ind, hvis der er ved at udvikle sig en konflikt – og den er selvfølgelig tænkt – mellem Indien og Pakistan, der kan ende i et atombrag. Så kan det da godt være, at verdenssamfundet siger: Vi må holde den konflikt på et lavt niveau og gribe ind, inden det hele eksploderer, og dér kan det da bestemt være i dansk interesse at være med i løsning af en sådan konflikt, fordi et atombrag mellem Indien og Pakistan vil ødelægge alt miljø over hele Jorden. Det er ikke så let at trække disse grænser nu om dage.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (FP):

Jeg synes, det var meget sigende, at CD's ordfører netop trak eksemplet i Bosnien frem som eksempel på et område, hvor det internationale samfund har en forpligtelse til at gå ind og hjælpe. Forskellen er jo, at det, der sker i Bosnien, er en fredsbevarende aktion; det er da det, vi får at vide hele tiden. Den helt afgørende ændring, man vil lave, er, at man nu vil lave fredsskabende aktioner. For mig at se er forskellen, at man skal ud og slås for de værdier, direkte slå andre folk ihjel for de værdier, vi har, frem for at man går ud og forsøger at bevare noget, der er stablet på benene, eller at sikre nogle fredelige områder.

(Kort bemærkning).

Peter Duetoft (CD):

Den sidste korte bemærkning var desværre ukorrekt. Det er faktisk en fredsskabende indsats, vi skal udøve dernede. Men jeg bruger Bosnien, fordi den konflikt er aktuel.

Det, jeg reagerer på, er selvfølgelig, at nogle forestiller sig, at England, Frankrig, Rusland, Kina og USA skulle blive enige om at føre det, der i gamle dage hed en imperialistisk politik, over for nogen som helst. Naturligvis kan de da ikke det, så må man kalde mig Mads. Det, de kan blive enige om, er det, der kan kaldes politiaktionerne: Når nogle er ved at gå grasset og overtræder FN's eget charter, så kan de blive enige; men jeg er ret sikker på, at det vil være vanskeligt at få de fem permanente medlemmer af FN's sikkerhedsråd til at blive enige om at rotte sig sammen mod en sjette et eller andet sted; dertil er de dog for forskellige.

Jørgen Estrup (RV):

Jeg vil gerne begynde med at sige, at vi i Det Radikale Venstre er godt tilfreds med de tre forslag, der foreligger her, ikke blot fordi vi føler, at de er i god overensstemmelse med radikal politik og de er i god overensstemmelse med de forlig, der er indgået, ikke mindst det seneste forsvarsforlig, men også fordi de er i god overensstemmelse med, hvad tiden kræver af Danmark. Og det sidste synes jeg er nok så vigtigt.

Det er oplagt, at grundlaget for dansk sikkerhedspolitik har ændret sig afgørende, og at et forsvar, der hovedsagelig eller overvejende bygger på et forsvar af danske grænser, er meningsløst. Det er ikke tilstrækkeligt til at løfte den opgave, som Danmark har internationalt. Der er ingen i dette Folketing, der drømmer om, tror jeg, at sætte spørgsmålstegn ved, at vi skal forsvare vores suverænitet, men det, som tiden er blevet moden til, er, at det internationale samfund i fællesskab kan prøve på at løse konflikter internationalt.

Ikke mindst udviklingen efter den kolde krigs ophør og Warszawapagtens opløsning har givet nogle helt nye muligheder inden for FN-systemet, inden for CSCE, og dermed lagt op til, at det, som var tanken og ånden, da man oprettede FN i slutningen af Anden Verdenskrig, nu er noget, som vi alle sammen i hvert fald bør arbejde for og håbe på at vi kan realisere i større omfang, end det i mange årtier var muligt. Det er en væsentlig og afgørende del af Det Radikale Venstres sikkerhedspolitik, og derfor står vi også helhjertet bag en indsats, som kræver et dansk medansvar.

Jeg synes, det er nødvendigt samtidig at gøre sig klart, at der er et budskab og en pædagogisk indsats, som vi her i Folketinget i høj grad må påtage os i forhold til vores vælgere, til den danske befolkning, for det er ikke nemt uden videre at acceptere, at den hverdag, der ligger uden for vores grænser, er så væsentlig, at vi alle sammen må tage et medansvar, også i det omfang, hvor det kræver virkelige afsavn, ikke bare økonomiske, men også menneskelige. Jeg tror, det vil tage noget tid, før vi når så langt, at alle erkender det, men jeg tror på den anden side, at ændringen i verden omkring os, hvor vi dagligt ser, hvordan internationale begivenheder influerer direkte på, hvad der sker i Danmark, vil gøre det naturligt i løbet af kortere tid også at se dette som en dansk opgave.

[Jørgen Estrup]

Jeg vil gerne starte med at understrege dette, fordi det for mig er så oplagt en nødvendig og fornuftig opgave for Danmark, ikke bare noget, vi gør ud af en interesse for at løfte vores ansvar, men i høj grad også noget, vi gør, fordi det tjener os selv, fordi det i sidste ende er i et lille lands interesse, at man viser sin vilje til at påtage sig et ansvar. Og det gør man nu engang bedst igennem FN, hvor det er helt oplagt, at de små lande ved deres fælles indsats også kan få indflydelse på det, der sker omkring dem.

Derfor har det fredsbevarende arbejde altid været fundamentalt for Det Radikale Venstre. FN-engagementet har været fundamentalt, og jeg kan slet ikke følge de tanker, der har været fremsat i dag om, at der skulle ligge en eller anden form for nyimperialisme i denne holdning. Tværtimod må man sige, at det jo understreges med al den kraft, det kan gøres, i de forslag, der er forelagt for os, at det, som Danmark skal engagere sig i uden for vores grænser og uden for vores hidtidige NATO-ansvar, er noget, der sker på mandat fra FN og på mandat fra CSCE.

Der er ikke noget om, at enkelte lande eller små grupper af lande med dansk støtte pludselig påtager sig at gribe ind over for andre lande. Der er altså ingen form for imperialisme i dette, men der er derimod i høj grad et forsøg på at sikre, at vi får en fredeligere verden. Det tror jeg vi gør klogt i.

Den ny tid viser sig imidlertid ikke kun ved, at en fælles indsats i fredsbevarende og fredsskabende opgaver kan blive mulig, den viser sig i høj grad også på andre områder af sikkerhedspolitikken. Det er vigtigt i bakspejlet nu at kunne konstatere, at der noget, som man har oplevet igennem det sidste år efter den kolde krigs afslutning, så er det behovet for en humanitær indsats, behovet for, at man på en lang række områder, som ikke er militære, fører en sikkerhedspolitik og gør en international indsats, som kan bære frugt.

Derfor synes jeg, at når vi diskuterer en international styrke, som vi gør i dag, bør det ikke stå uafhængigt af den øvrige danske sikkerhedspolitik; og når vi overvejer, hvad den internationale brigade kan komme til at koste og bør koste, ja, så bør det heller ikke ske uafhængigt af, hvad vi i øvrigt har af udgifter på dansk sikkerhedspolitik.

Det er bl.a. også en bemærkning til hr. Svend Aage Jensby, som tidligere glædede mig ved at citere, hvad jeg havde udtalt til en avis – men samtidig jo ønskede at tage fundamentalt afstand fra mine udtalelser. Jeg synes, hr. Svend Aage Jensby og i øvrigt de to tidligere regeringspartier bør påtage sig det ansvar at anvise, hvordan vi skal dække udgifterne til et stort sikkerhedspolitisk engagement. Og det er i den nye tids ånd, at den militære del af det kun er en facet og måske oven i købet en mindre facet, hvorimod det humanitære arbejde og en lang række andre muligheder nok så meget kommer ind i billedet, herunder ikke mindst f.eks. økonomisk bistand til Østeuropa, som jo også de tidligere regeringspartier har lagt stor vægt på.

I øvrigt vil jeg gerne sige til hr. Svend Aage Jensby, som brugte lejligheden til at citere Viggo Hørups »Hvad skal det nytte« og henviste til, at det havde jeg også brugt: Jamen det er hr. Svend Aage Jensbys og mit fælles grundlag, for Viggo Hørup var jo på det tidspunkt, hvor han brugte de ord, medlem af Venstres folketingsgruppe, og på Venstres vegne udtalte han bl.a. dette i forbindelse med en kendt befæstigingsag. Det var en fælles holdning, som vi havde dengang, men som måske er gledet lidt i baggrunden.

Jeg tror, at jeg kan gentage, hvad andre har sagt i de sidste dage, at fra radikal side må vi jo nogle gange erkende, at vi traf en rigtig beslutning i 1905; men det ændrer ikke ved, at vi har et fælles udgangspunkt, og selv om verden måske så lidt anderledes ud set med Venstres øjne dengang, så synes jeg dog alligevel, at man skal vedkende sig de fælles rødder.

Dermed vil jeg gerne vende tilbage til spørgsmålet om den internationale styrke og dens funktioner. Vi har et forsvarsforlig, som meget klart markerer, at vi tager udgangspunkt et bestemt sted. Vi har også et forsvarsforlig, som meget klart markerer, at udgifterne er dækket til og med 1994, og hvad der skal ske derefter, skal aftales på ny. Det er Det Radikale Venstres baggrund.

Vi synes, det er vigtigt at få præciseret, hvad den internationale styrke skal kunne, for først da kan man sætte rimelige tal på, hvor meget det koster. Jeg går ud fra, at man også fra Venstres side vil være enige i, at politik uden en overvejelse af, hvad det koster, nok ikke er rimelig og velovervejet.

[Jørgen Estrup]

Derfor ser jeg frem til, at vi også med Venstres bistand vil få en god drøftelse af, hvad det er, der er behov for, og først derefter tager stilling til, hvordan vi så skal komme videre, og at vi ikke starter med at sige: Dette her vil vi, uanset hvad det koster.

Vi har haft en kort diskussion om det, som blev kaldt frivillighedsspørgsmålet, og jeg skal ikke rippe op i den; jeg synes sådan set, at det er tilstrækkeligt afklaret.

For Det Radikale Venstre har det været afgørende, at vi ikke kom i en situation, som jeg vil kalde lovgivning med tilbagevirkende kraft. Derfor har vi holdt os meget for øje, hvad man skriver i styringsgruppens rapport. Jeg skal blot ganske kort citere fra side 62 i styringsgruppens rapport, hvor man skriver:

»Styringsgruppen finder det imidlertid uhensigtsmæssigt, at de omtalte ændringer i den internationale situation og de heraf afledte ændringer i forsvarrets formål og opgaver ikke afspejles i de bemærkninger m.v., der er knyttet til forsvarslovene fra 1982, herunder til lov om forsvarrets personel.«

Klarere synes jeg ikke det kan siges, at der er en mangel ved det lovgrundlag, vi har i dag, og det er vel også derfor, at vi overhovedet har noget til behandling. Det er nødvendigt at præcisere, hvordan verden ser ud, og når vi har gjort det og givet forsvarrets personel mulighed for at reagere rimeligt på den nye situation, ja, så har vi også løst spørgsmålet om det, der kaldes »frivillighed«. Så har vi forhindret, at loven får tilbagevirkende kraft, og vi har præciseret over for nyansatte i forsvarret, hvad det er, de går ind til, og dermed givet dem en rimelig mulighed for at afgøre, om forsvarret er den arbejdsplads, de skal vælge, eller det ikke er det. Det er det, der har været ønsket fra radikal side, og vi er tilfredse med, at det nu faktisk realiseres.

Der er i forslaget til personellov jo taget stilling til, både hvordan man skal sikre den del af personellet på kontrakt, som er under uddannelse, og dem, der er på arbejdsmarkedet.

Det er også oplagt, at der vil være virksomheder, som føler, at det er lidt af et pres, at man nu pålægger dem både at sikre frihed og at sikre tilbagevenden efter en eventuel deltagelse i den internationale styrke. Jeg tror, at man også på virksomhedssiden skal vænne sig til, at ligesom man har accepteret værnepligt og altså det

i helt gammeldags forstand nationale forsvar, således er den internationale indsats nu noget, som forpligter os alle sammen, og helt på linie hermed bliver det også noget, hvor virksomhederne bør sikre, at det personel, som har accepteret at gøre en indsats, kan blive frigjort.

På den baggrund kan jeg kun sige, at vi med glæde imødeser udvalgsarbejdet.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Kristeligt Folkeparti står helt klart bag alle tre forslag. Jeg vil ikke begynde at gennemgå alle tre forslag, for det har vi jo haft rig anledning til at høre på nu i lang tid, men jeg vil se lidt nærmere på, hvorfor vi overhovedet kommer i en situation nu, hvor det er nødvendigt, at vi tager de ting op. Vi har jo længe talt om en international brigade, der kunne være klar til at rykke ud, når der er problemer.

Jeg har deltaget i adskillige FN-generalforsamlinger og har mødt mennesker fra alverdens lande og diskuteret og diskuteret. Man siger, at FN bare er snak og egentlig ikke gør noget, alt imens der ude omkring i verden er den ene konflikt efter den anden. Mennesker, mindretal, har fået lov til at gå til grunde, er blevet udryddet, fordi man ikke mente, at det var rigtigt at blande sig i et lands indre anliggender. Det er jo normalt heller ikke noget, vi skal gøre, men spørgsmålet er, som vi også har diskuteret i FN, om hele verden kan se på, at et mindretal udryddes, og bare trække på skulderen: Beklager, men vi kan ikke gøre noget.

Her tror jeg nok, der er sket en ændring, at man har forstået, at man også har et ansvar over for disse mindretal. Det mener jeg ikke har noget med imperialisme at gøre. Det er simpelt hen noget, man som menneske og som nation må gøre. Derfor mener jeg også, at Danmark er i en situation, hvor vi naturligvis også må yde vores bidrag. Vi kan ikke længere isolere os – det har vi jo ofte gjort. Jeg kan ikke lade være med at spekulere på, om Anden Verdenskrig havde fået et andet forløb, hvis man dengang havde været i stand til at beskytte de mindretal, som det hele jo næsten startede med.

Vi kan ikke isolere os, som jeg også har sagt i tidligere debatter. Vi kan ikke leve på en ø og sige: Her i Danmark er vi os selv nok, vi kan lige være med til at beskytte os selv og så de mennesker, der kommer for at besøge os, alt

[Inger Stilling Pedersen]

det andet lukker vi øjnene for. Det kan vi ikke i vores tid, ikke realistisk i hvert fald. Derfor kommer vi heller ikke uden om, når vi står i en situation som nu, at tage stilling til, hvad vi så vil, og der står Kristeligt Folkeparti helt bag, at vi får sådan en international brigade.

Men vi siger lige så klart, at det så er vigtigt, at den er i stand til at klare de situationer, som den måtte komme ud for. Det vil sige, at med hensyn til udrustning og de ting, der hører til, må man naturligvis være sikker på, at de mennesker, vi sender ud, er så godt beskyttet og har så gode muligheder, som man nu engang kan have i et område, hvor der er konflikter. Det ville være forkert af os herhjemme at mene, at man kan nøjes med noget mindre, end det måske er nødvendigt, af besparelshensyn og lign. Vi går helt klart ind for, at sådan en brigade er udrustet til at kunne klare sine opgaver, og jeg er helt sikker på, at det også er forsvarsministerens helt klare hensigt.

Vi er også glade for, at man nu får lidt ordning på forsvarrets formål og opbygning, så det står helt klart, også hvordan man skal forholde sig i givne situationer.

Der er en ting, der har været diskuteret, og det er frivillighed. Kristeligt Folkeparti har sagt helt klart fra over for, at man påtvinger mennesker noget, som de ikke er gået ind på og har skrevet under på. Hvis nogen ville komme til mig og sige: Dette og dette skal du, og det ikke stod i de ansættelsespapirer, jeg havde, ja, så ville jeg protestere og sige: Det har jeg aldrig givet tilladelse til eller sagt ja til. Derfor synes jeg, det er ret naturligt og selvfølgelig, at man siger til de mennesker, at de har frihed til at vælge; og den får de altså også her.

Lige så klart er det, at når man er gået ind i et ansættelsesforhold og har sagt ja til det og man ved, at det indebærer dette og dette, så er man også forpligtet til det. Det er for os fuldstændig klart. Vi ved godt, at det skaber problemer, det skaber problemer i hjemmene og diskussioner, men det er ligesom ikke muligt, synes jeg, på retfærdig vis at løse de problemer, uden at man ved ansættelsen siger det, man nu altså vil. Man skal ikke påduttes noget, man ikke er gået ind på.

Kristeligt Folkeparti er klar til udvalgsarbejdet i den kommende tid og vil være med til at se på alle tre forslag, om der måske er ting, som vi i fællesskab skulle gøre bedre, og disku-

tere, hvad der ellers måtte dukke op. Men det må stå helt klart, at Kristeligt Folkeparti står bag alle tre lovforslag.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Det kan være, det var mig, der misforstod fru Inger Stilling Pedersen, og så beder jeg om undskyldning, men jeg forstod på nogle af de sidste bemærkninger vedrørende problemet med beordring kontra frivillighed, at det var helt naturligt for fru Inger Stilling Pedersen og Kristeligt Folkeparti, at man selvfølgelig ikke kunne være forpligtet til at påtage sig nogle opgaver, som ikke stod i ens ansættelseskontrakt, så man ikke havde vidst det den dag, man gik ind i firmaet – ind i forsvaret.

Derfor vil jeg oplyse, at det de sidste langt over 20 år har stået helt klart og tydeligt i personelloven, som omfatter alt fastansat personel i forsvaret, og det indgår i den kontrakt, de tegner, at personelloven gælder for dem. Der har stået i § 11, at det var forsvarsministeren, som kunne sende dem ud til tjeneste overalt uden for landets grænser.

Det har været krystalklart, og det er jo også derfor, at personellens egne organisationer alle sammen og i enighed har sagt, at der for dem aldrig nogen sinde har været nogen tvivl. De ønskede, at det var beordring, for det havde de vidst fra den dag, de meldte sig i forsvaret, og det gjaldt altså for 10, 20 og endnu flere år siden.

Derfor mener jeg, det er en misforståelse, fru Inger Stilling Pedersen gør sig skyldig i.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg skal sådan set ikke svare på bemærkningen til fru Inger Stilling Pedersen. Men jeg vil blot anholde det, hr. Helge Adam Møller siger om, at det har stået så aldeles klart, og spørge hr. Helge Adam Møller, hvordan han så vil forklare, at man i styringsgruppen, som jeg citerede før, føler det nødvendigt at præcisere grundlaget. Hvis det var så aldeles klart, som hr. Helge Adam Møller siger, må det jo være styringsgruppen, der er lidt til en side, eller hvad?

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Nej, styringsgruppen er bestemt ikke lidt til en side, som hr. Jørgen Estrup udtrykker det – tværtimod – men styringsgruppen har jo kunnet følge den politiske debat gennem det sidste år, og det er vel baggrunden for deres bemærkninger, men det er jo evident, hvad lovens § 11 har sagt i mange år. Og når hr. Jørgen Estrup hele tiden siger, at man ikke vil lovgive med tilbagevirkende kraft, synes jeg også, det er meget relevant, at netop de personer, det går ud over – altså de soldater, officerer, befalingsmænd og andre, der eventuelt skal sendes til udlandet og forrette den ene, anden eller tredje slags tjeneste – er fuldstændig enige. Alle fire personelorganisationer skriver på samme stykke brevpapir: Vi har aldrig været i tvivl om vores opgaver, og vi ønsker, det skal forblive sådan.

Derfor må jeg spørge: Hvis interesser er det, hr. Jørgen Estrup og andre forsvarer? Det er altså ikke personellets, det er ikke dem, der skal ud og udføre opgaverne, for de mener, det er en gal holdning, hr. Jørgen Estrup har. Den har man selvfølgelig lov til at have, men det er altså ikke personellets interesser, man tilgodeser – tværtimod.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Nu klæder det jo en forkæmper for den individuelle frihed at henvise til, hvad personelorganisationernes tillidsfolk og repræsentanter siger, og dermed erklære, at det er, hvad personellet mener. Det glæder mig at høre fra hr. Helge Adam Møllers side; det er den form for personlig frihed, som gør Det Konservative Folkeparti ære.

Jeg kan imidlertid henvise til adskillige eksempler fra dagspressen på individuelle personer – og de har vel dog også en vis berettigelse – som ikke er enige med personelorganisationerne, og jeg skal gerne give hr. Helge Adam Møller henvisningerne, hvis det skulle være nødvendigt.

Men lad mig så blot sige til hr. Helge Adam Møller, at det er for nemt at slippe udenom ved at sige, at fordi styringsgruppen har hørt til denne højrøstede debat, er den et politisk organ, som godt forstår, at man bliver nødt til at skrive et eller andet.

Det er jo ikke rigtigt. Der står klart og tydeligt i det citat, jeg læste op af før, at styringsgruppen – og jeg går ud fra, at man ikke skriver noget, som ikke passer – påpeger, at de heraf afledte ændringer i forsvarrets formål og opgaver ikke afspejles i de bemærkninger m.v., der er knyttet til forsvarslovene fra 1982, herunder til lov om forsvarrets personel.

Det er noget andet end det, hr. Helge Adam Møller siger. Jeg synes, vi bør anholde udtalelser, der på den måde ikke svarer til det, der faktisk sker.

Forsvarsministeren (Hans Hækkerup):

Jeg vil gerne begynde med at takke for de positive og engagerede bemærkninger, som er kommet fra ordførerne her i salen – i hvert fald de syv af dem. Jeg mener, det er et godt grundlag for det udvalgsarbejde, som Forsvarsudvalget nu skal i gang med.

Der var nogle konkrete spørgsmål, som jeg kunne have lyst til at knytte nogle kommentarer til.

Det første var fra fru Ingrid Rasmussen, som spurgte, om jeg ville nedsætte et udvalg, som skulle undersøge kvinders mulighed for at gøre tjeneste på værnepligtslignende vilkår. Jeg kan sige, at det er en tanke, som jeg synes er en overvejelse værd, og det bør derefter drøftes mellem forligspartierne, om man vil gøre noget sådant.

Hr. Helge Adam Møller havde nogle bemærkninger. Dels berørte hr. Helge Adam Møller jo økonomien, og jeg vil gerne understrege, som også flere ordførere har været inde på, at der i den nuværende forsvarsforligsperiode, 1993-1994, er taget højde for de udgifter, som vil følge af opstillingen af Den Internationale Brigade. Det er også klart, at den periode, der ligger derefter – 1995 og fremefter – ikke er dækket af dette forsvarsforlig. Derfor skal vi selvfølgelig, når vi har modtaget rapporten fra rådgivnings- og analysegruppen i april næste år, føre en diskussion om, hvorledes vi indretter forsvaret i de år, der ligger fremefter fra 1995. Brigadens videre skæbne vil naturligvis indgå i den diskussion.

Det er klart, at brigaden har behov for at få tilført materiel ud over det, vi, om jeg så må sige, som udgangspunkt har. Vores forudsætning har været, at vi over en årrække skulle opbygge en brigade, og at det derfor var vigtigt

[Forsvarsministeren]

at gøre sig klart, at man selvfølgelig ikke kunne sende brigaden ud til at løse opgaver, som personellet ikke var uddannet til, eller opgaver, som var så tunge, at man ikke havde materiel til at løse dem. Derfor må man nok se i øjnene, at brigaden kun gradvis vil kunne påtage sig tungere og tungere opgaver, men at det altså i starten vil være begrænset, hvad den kan klare.

Dernæst vil jeg kommentere det, der har været hoveddiskussionen her i dag først og fremmest mellem V's og K's ordførere og den radikale ordfører, nemlig spørgsmålet om frivillighed og ansvaret for den ordening, som vi aftalte i september 1992 her i Folketinget.

Jeg vil da gerne påtage mig min væsentlige del af ansvaret for, at vi dengang i forbindelse med udsendelsen af styrken til Bosnien aftalte, at der skulle være frivillighed.

For mig var det et væsentligt hensyn, at vi forsøgte i den situation, hvor vi påtog os en opgave, der var tungere end nogen tidligere FN-opgave, at sikre en så bred opbakning i Folketinget som muligt. Og ikke kun her i folketingsalen, men også ude i den danske befolkning var det vigtigt at sikre, at der var en bred opbakning; og det var baggrunden for, at vi fik den ordening på det tidspunkt.

Jeg vil endvidere gerne understrege, at vi jo alle var enige om – i hvert fald de partier, der stod bag aftalen dengang, og det omfattede jo også Venstre og De Konservative – at vi i forbindelse med, at vi nu lavede en lovgivning om Den Internationale Brigade, skulle forsøge at skabe klare retningslinier for fremtiden med hensyn til frivillighed eller ikke frivillighed.

Og det er jo lige præcis, hvad vi gør med den lovgivning, som nu ligger her på Folketingets bord. Vi skaber klare retningslinier for fremtiden, nemlig på den måde, at man siger, at alle, der fremover ansættes i forsvaret, udtrykkelig vil blive gjort opmærksom på, hvilke betingelser de går ind under. Og det omfatter også muligheden for, at de kan blive udsendt i fredsskabende opgaver for FN eller CSCE.

Samtidig siger vi til dem, der allerede i dag er i forsvaret, at de har en mulighed for at melde fra, og det kan de gøre inden den 1. februar næste år. Men fra den dato vil vi vide præcis, hvilke ressourcer vi har til rådighed.

Jeg er sikker på, at det i praksis vil vise sig, når forsvarets personel skal tage stilling til det spørgsmål, at der vil være så mange, som væl-

ger at påtage sig også at løse den opgave, som det er at blive udsendt til fredsskabende virksomhed, at vi for fremtiden vil have løst det problem, og at vi vil have de nødvendige ressourcer.

Den anden side er, at det samtidig bliver en almindelig del af omgangstjenesten i forsvaret, at man kan regne med på et eller andet tidspunkt i sit forløb – én eller flere gange – at blive tilknyttet Den Internationale Brigade og blive sendt ud på den type opgaver, som der er tale om her.

Jeg mener, at vi hermed har fundet en model, som sikrer, at vi har de ressourcer, vi skal bruge, til at løse disse opgaver i fremtiden – en løsning, som sikrer forsvarets effektivitet.

Jeg vil også gerne understrege over for de ordførere, der har været på talerstolen for at tale om forsvarets personelorganisationers holdning, at forsvarets personelorganisationer kan tiltræde den ordening, som er fundet her.

Hr. Pelle Voigt havde et par bemærkninger om miljø- og redningstjeneste og fiskeriinspektion. Selv om disse civile opgaver altså ikke omtales i selve § 1 i lovgivningen om forsvarets formål og opgaver, er det således, at de er indeholdt i bemærkningerne. Der er altså taget højde for, at det er den type opgaver, som forsvaret også kan løse.

Men det er klart, at det, der først og fremmest dimensionerer dansk forsvar, er de militære opgaver. Hvis man så herudover kan bidrage til at løse opgaver i det civile samfund, er vi parat til det.

Endelig er der nogle civile opgaver, som traditionelt løses af dansk forsvar, bl.a. fiskeriinspektion og redningstjeneste.

Det er altså ikke glemt, kan jeg sige til hr. Pelle Voigt!

Jeg kan også bekræfte hr. Pelle Voigts udlægning af regeringens politik, når det gælder NATO's muligheder for at påtage sig operationer out of area. Vi mener, at NATO kun kan gøre det som en underentreprenør under FN eller CSCE. Og det afspejler sig også i den udformning, som denne lovgivning har fået.

Hr. Peter Duetoft rejste spørgsmålet om, hvorvidt det rigtigste egentlig ikke var at stille tropper direkte under FN's Sikkerhedsråd. Det er også Socialdemokratiets principielle holdning. Men vi ved også, at vi befinder os i en virkelighedens verden, hvor det desværre

[Forsvarsministeren]

nok ikke vil blive realiseret lige med det samme.

Til gengæld mener jeg, at det, vi nu lægger op til – at vi faktisk stiller styrker til rådighed for FN som Standby Forces – sikrer, at FN meget hurtigt kan gribe ind i en konflikt. Disse styrker, som vi stiller til rådighed, kan sendes ud med én til to ugers varsel og dermed være med til at forhindre, at en konflikt når at udvikle sig, før FN er til stede på pletten. Jeg mener, at vi med den mulighed har sikret det hovedhensyn, som Boutros-Ghali også omtaler i sin »Agenda for Peace«.

Når vi stiller dem til rådighed for FN, er tanken selvfølgelig, at de skal rykke ud, når FN beder om det. Men på nøjagtig samme måde, som det er med de styrker, vi stiller til rådighed for NATO, er det selvfølgelig således, at der skal træffes en national dansk beslutning for at effektuere det.

Endelig vil jeg sige, at jeg har lyttet med interesse og delvis undren til Fremskridtspartiets ordførers indlæg. Men på en måde synes jeg, det var klagende; det gjorde det i hvert fald klart for mig, at der går en skillelinie her i denne folketingssal – en skillelinie, hvor der er ét parti på den ene side og syv partier på den anden side, og hvor vi altså mener, at det kan betale sig og er rigtigt at stå op og forsøge at forsvare de værdier, vi går ind for, og som vi fortæller andre de bør sætte i højsædet, nemlig demokrati og menneskerettigheder. Vi kan ikke alene i Danmark løse alle verdens problemer, men det, vi gør med dette forslag, er at sige, at vi er parat til at yde vores lille bidrag til det, og det er her, vi skiller os fra hinanden.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Jeg foreslår, at forslagene henvises til Forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:**Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):**

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af Folketinget Ritt Bjerregaard (S), Engell (KF), Hanne Severinsen (V), Gert Petersen (SF), Annette Just (FP), Peter Duetoft (CD), Jørgen Estrup (RV) og Ole M. Nielsen (KRF) har meddelt mig, at de ønsker til udenrigsministeren at stille følgende:

Forespørgsel.

»Hvad kan regeringen oplyse om Danmarks holdning til FN's fremtidige rolle på de fire hovedområder – fælles sikkerhed, demokrati og menneskerettigheder, økonomisk og social udvikling, miljø – der er omhandlet i regeringens redegørelse om principper og perspektiver i dansk udenrigspolitik?«

(Forespørgsel nr. F 6).

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Erhvervsudvalget (6/10 93):

Udtræder: Helge Sander (V)

Nyt medl.: Svend Aage Jensby (V)

Retsudvalget (6/10 93):

Udtræder: Gert Petersen (SF)

Ny stedf.: Pernille Frahm (SF)

Udvalget for Forretningsordenen (6/10 93):

Udtræder: Gade (SF)

Nyt medl.: Rahbæk Møller (SF)

Boligudvalget (7/10 93):

Udtræder: Elisabeth Arnold (RV)

Ny stedf.: Bjarne Ørum (RV)

Forskningsudvalget (7/10 93):

Udtræder: Elisabeth Arnold (RV)

Nyt medl.: Bjarne Ørum (RV)

Udtræder: Ingrid Rasmussen (S)

Ny stedf.: Helen Jørgensen (S)

Indfødsretsudvalget (7/10 93):

Udtræder: Elisabeth Arnold (RV)

Nyt medl.: Bjarne Ørum (RV)

Retsudvalget (7/10 93):

Udtræder: Elisabeth Arnold (RV)